

MKR-SAK 32/01

ÅRSMELDING - DE SENTRALKIRKELIGE RÅD

Saksbehandler:

Generalsekretæren

Dokumenter:

Årsmelding for Den sentralkirkelige råd 2000 (*utsendt i forbindelse med februar møtet - MKR-sak 05/01*)

Helhetsvurdering av de sentralkirkelige råds virksomhet 2000 (*vedlagt*)

Vedlagte "Helhetsvurdering av de sentralkirkelige råds virksomhet 2000" er en del av den årsmelding for 2000 som skal godkjennes av Kirkemøtet. Resten av årsmeldingen er for det meste diverse vedlegg som ikke ferdigstilles før til KM.

Helhetsvurderingen er ment som en samlet fremstilling av de tre rådernes virksomhet. Rutinen er at Mellomkirkelig råd vedtar den del av den sammenskrevne/"på tvers" - helhetsvurderingen som omtaler virksomheten som ligger under rådets ansvarsområde - slik som Samisk kirkeråd gjør det for sitt virksomhetsområde. Helhetsvurderingen følger malen for "Virksomhetsplanen" som også er en sammenskrevet/på tvers plan .

Mellomkirkelig råds virksomhet vurderes særlig i

Kirkens økonomi - pkt 3

Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk - pkt 3 og pkt 5

Ungdom - pkt 6

Misjonerende menigheter

Enhetsarbeid

Menneskerettigheter

Forslag til vedtak:

MKR vedtar den delen av helhetsvurderingen av de sentralkirkelige råds virksomhet 2000 som gjelder dets eget ansvarsområde.

the 1990s, the number of people in the world who are under 15 years of age is expected to increase from 1.1 billion to 1.5 billion.

As a result of the demographic changes, the number of people in the world who are aged 65 and over is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

The number of people in the world who are aged 15 and over is expected to increase from 4.5 billion in 1990 to 5.5 billion in 2020.

Helhetsvurdering av de sentralkirkelige råds virksomhet 2000

Kirkerådet
Mellomkirkelig råd
Samisk kirkeråd

Innhold

Innledning	4
Sentralkirkelig administrasjon	5
Kirkens økonomi	5
1. Generelt om økonomi	6
2. Kirkerådets økonomi	6
3. Tilskuddsforvaltningen	6
4. Lån fra OVF	7
Kirkens personell og utdanning	8
1. Rekruttering	8
2. Bemanning	8
3. Ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.	8
4. Godkjenning av annen utdanning og praksis	9
5. Kompetanse i kirken	9
Kirkelov og kirkeordning	11
1. Forskrifter	11
2. Kirkelige valg	11
3. Kirkemøtets myndighet	12
4. Kirkerettslige og kirkeordningsmessige spørsmål	12
5. Stat/kirke-utvalget	13
6. Lærenemnda	14
7. Den norske kirkes medlemsregister	14
8. Døvekirken	15
9. Økumeniske avtaler – kirkerettslige konsekvenser	15
Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk	16
1. Kirkelige handlinger	16
2. Utgivelser	16
3. Økumenisk salmeprosjekt	17
4. Utredning og avklaring av embetssynet i Den norske kirke	17
5. Gudstjenesteopplegg for feiringen av år 2000	17
6. De utdanningsmessige konsekvenser av vigsling av kantor	18
7. Liturgisk inventar og utstyr	18
8. Styrking av gudstjenesten på samisk. Liturgi- og salmebokarbeid	18
Ungdom	19
1. Konferansen "Ung i kirken 2000"	19
2. Ungdom og gudstjeneste	19
3. Web	19
4. Forumteater	20
5. Fellessatsing på ungdomsarbeid	20
6. Økumenisk og internasjonalt ungdomsarbeid	20
Undervisning	21
1. Dåpsopplæring	21
Arbeidet med lovfestet rett til dåpsopplæring	21
2. Konfirmasjon	22
Bibelen som konfirmantbok	22
3. Den kirkelige undervisning på samisk	22
4. Helhetsvurdering av feltet	22
Misjonerende menigheter	23
1. Samarbeidsråd for Menighet og Misjon	23
2. Misjonerende menigheter - KIFO-prosjektet	23
3. Kirken i møte med den åndelige lengsel	23
Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv	25
Enhetsarbeid og videreutvikling av økumeniske relasjoner	28
Kirken i det flerkulturelle og flerreligiøse Norge	28
Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet	30

Forbruk og rettferd	31
Etisk handel i Norge	31
Kvinnespørsmål og likestilling	32
Diakoni.....	33
1. Prosjektorientert diakonal satsing	33
2. Funksjonshemmede i kirken.....	34
Kirke – samfunn.....	36
1. Nettverk for miljøengasjement nasjonalt og internasjonalt	36
Informasjon og kommunikasjon	38
1. Internett.....	38
2. Pressetjeneste.....	38
3. Produksjoner.....	38

Innledning

Glede, fellesskap, solidaritet og håp. Disse fire ordene uttrykker visjonene for den felleskirkelige markering av år 2000. Glede over Han som ville komme, fellesskapet med ham som kom og med hverandre, solidaritet i en felles, global feiring med søsken over hele jorden og håp fordi vi kjenner han som går foran og møter oss i den fremtid vi går inn i.

Den felleskirkelige feiringen har satt sitt preg på mange menigheter gjennom året, det samme har vært tilfelle for kirken på nasjonalt plan. Et synlig uttrykk for økumenisk kirkefellesskap var den offisielle markeringen av undertegningen av Leuenberg-konkordien i Molde domkirke i september i år.

Dette året fikk vi for første gang presentert en medlemsundersøkelse blant Den norske kirkes medlemmer. "Folkekirke 2000. En spørreundersøkelse blant medlemmer i Den norske kirke" ble publisert. Gjennom denne undersøkelsen er det fremskaffet empirisk grunnlag for å studere medlemmer av Den norske kirke og deres erfaringer med kirken og deres holdninger til den og det den står for.

Mange store og tunge saker har stått på den kirkelige dagsorden i 2000. Et regjeringsoppnevnt utvalg har lagt frem innstilling om lovfestet rett til dåpsopplæring, lærenemnda har avgitt uttalelse i sak reist av Tunsberg biskop, stat-kirkeutvalget har lagt frem delrapporter for drøfting, et høringsdokument om fremtidig bemanning i Den norske kirke er sendt ut, det pågår utredningsarbeid knyttet til embetsforståelsen i Den norske kirke og til ulike kirkelige organers myndighetsområde. Videre pågår det etter initiativ fra Kirke- forsknings og utdanningsdepartementet forsøk med nyorganisering av prestedtjenesten.

Kirkemøtet 2000 gav rom for samtale, refleksjon og meningsbrytninger i tilknytning til bl.a formannens- og kirkestatsrådets taler og i forlengelsen av preses sitt hovedforedrag "I Jesu Kristi tjeneste. Ansvar og medvandring". Ikke minst det siste som i form var lavmælt og selvransakende bidro til meningsbrytning og debatt som var preget av åpenhet og forsoning. Det var en sterk opplevelse for de tilstedeværende da Kirkemøtet ba taterne om unnskyldning og tilgivelse for den urett og de overgrep som fra kirkens side er begått mot deres folk.

Et viktig grunnlag er lagt gjennom Ny kirkelov ved at samisk representasjon i kirkens øverste organer ble sikret. Da begynte et krevende arbeid for å skape større forståelse for de særegne og ekstraordinære behov innenfor samisk kirkeliv.

Formelt sett er en kommet langt med å sikre landets urbefolkning selv- og medbestemmelse også innenfor Den norske kirkes strukturer, men reelt er det fremdeles langt fram til likestilling med majoritetsbefolkningen i arbeidet med å rekruttere og bemanne for tjeneste i kirken.

Etter mandat fra Kirkemøtet skal samisk kirkeliv forvaltes på en måte som ikke fremmedgjør den samiske minoritet overfor kirken, men derimot stimulerer folk både til frivillig innsats og til å finne sin arbeidsplass der. Dette skjer bare ved at det gis muligheter til å tilegne seg nødvendig kunnskap, også med utgangspunkt i at den samiske kulturbakgrunn er viktig og verdifull for en kristen identitet og for aktiv tjeneste i kirken.

For at det positive arbeidet som er påbegynt skal sikres kvalitet og kontinuitet, må de økonomiske rammebetingelser være til stede. Økte økonomiske ressurser er nødvendig for materiellutvikling for den kirkelige undervisning og for styrking av gudstjenesten på morsmålet. For den videre utvikling av samisk kirkeliv i årene som kommer er det påkrevd at det avsettes midler til forskning, slik at kirken kan skaffe seg kunnskap på høyt nivå om det samiske folks forhold til kirke og kristendom.

Den følgende rapport viser at de sentralkirkelige råd ivaretar et bredt spekter av oppgaver både nasjonalt og internasjonalt. Forvaltningsmessige oppgaver og løpende saksbehandling beslaglegger mye tid og konkurrerer med utviklingsoppgaver. Kirken i tiden fremover står overfor store utfordringer innenfor flere felt, kanskje ikke minst i møte med den del av vårt folk som har behov for at forholdene legges spesielt til rette for å nyte godt av det som det store flertall av kirkemedlemmene tar som en selvfølge. Det er langt igjen før den samiske befolkning har tilfredsstillende med materiell på sitt eget språk og før funksjonshemmede kan si vi har "En kirke for alle".

Sentralkirkelig administrasjon

Ved budsjettbehandlingen for 2000 ble det vedtatt å kun avholde to ordinære møter i hver av de sentralkirkelige råd, for slik å avhjelpe den vanskelige økonomiske situasjonen. Rådene beklager strekt at dette var nødvendig for å få budsjettet i balanse. Rådsmedlemmene har opplevd det som svært lite tilfredsstillende kun å avholde et møte i vårsemesteret og et i høstsemesteret. Kirkerådet har behandlet 48 saker, fordelt på to ordinære møter, to telefonmøter og et møte under Kirkemøtet. I tillegg er det avholdt to møter i arbeidsutvalget.

Mellomkirkelig råd har behandlet 30 saker fordelt på to ordinære møter, det er videre avholdt to møter i arbeidsutvalget. Samisk kirkeråd har behandlet 20 saker.

Stillingen som direktør i Kirkerådet er en åremålsstilling med åremålsperiode på 4 år. Åremålsperioden for sittende direktør utløper sommeren 2000. Kirkerådet vedtok å søke AAD om endring av åremålsperioden for direktørstillingen fra 4 til 6 år for slik å komme i overensstemmelse med standardkontrakter for åremålsstillinger. Endringen gjøres gjeldende fra det tidspunkt ny åremålskontrakt inngås. Videre ble direktørstillingen vedtatt utlyst. Kirkerådet tilsatte i ekstraordinært møte Erling J. Pettersen som direktør for en ny periode (KR 17/00).

De sentralkirkelige råd betjenes av en stab organisert i 3 avdelinger, kirkeavdelingen, informasjonsavdeling og administrasjonsavdeling.

Administrasjonsavdelingen har i løpet av året arbeidet for å utvikle og vedlikeholde den forvaltningsmessige, økonomiske og personaladministrative kompetanse. Det er utarbeidet arkivinstruks og regler for bevaring og kassasjon. Videre er arkivlokalene utvidet og oppgradert. Deler av året har vært preget av utstrakt bruk av vikarer innen økonomiforvaltningen. Det er grunn til å tro at dette vil endre seg vesentlig kommende år, en ny økonomimedarbeider tiltrer i 2001 samtidig som en ny stilling innen økonomi er vedtatt opprettet.

Informasjonsavdelingens arbeid er preget av høyt tempo og stadig nye arbeidsoppgaver. Det har foregått en omlegging og omfordeling av arbeidsoppgaver for slik å legge forholdene til rette for utvidet bruk av internett som kommunikasjonsmiddel uten tilførsel av ny stillingsressurs. Dette har latt seg gjøre til en viss grad, samtidig som det over tid er utilfredsstillende at nettstedets muligheter bare tas i bruk i begrenset grad.

Kirkeavdelingen ble som en forsøksordning i 1999 organisert i 3 seksjoner. På bakgrunn av de erfaringer som var gjort ble omorganiseringen vedtatt som en permanent ordning høsten 2000. Den største seksjonen er "Seksjon for menighetsliv", med 8 medarbeidere. Seksjonen dekker bl.a fagfeltene diakoni, undervisning, misjon, liturgi, barn- og unge og funksjonshemmede, i tillegg er samisk språkkonsulent tilsluttet seksjonen. "Seksjon for kirke, samfunn og økumenikk" har 5 medarbeidere. Virksomheten her er i hovedsak preget av internasjonale og økumeniske spørsmål. Daglig leder for Kirkens U-landsinformasjon er knyttet til seksjonen. "Seksjon for personell og forvaltning" økte fra 3 til 4 medarbeidere ved ansettelse av jurist. I tillegg er sekretær for kirke-statutvalget tilsluttet seksjonen. Til tross for en ny stilling innen seksjonenes arbeidsfelt (jurist) er det et betydelig press av stadig flere arbeidsoppgaver som det forventes at skal løses. Dette gjelder oppgaver i tilknytning til regler og forskrifter, men ikke minst i tilknytning til personalspørsmål.

Ved hjelp av seksjonering er assisterende direktør avlastet i forhold til løpende personaloppfølging ved at dette ansvaret nå ligger til seksjonslederne. En forutsetning ved omorganiseringen, nemlig at seksjonslederne skulle avlastes for noen av sine løpende oppgaver er imidlertid ikke oppfylt. Det er heller ikke stilt sekretærhjelp til rådighet. Dette medfører at seksjonslederne har et for stort arbeidspress.

Kirkens økonomi

1. Generelt om økonomi

Kirken har de senere årene fått liten økning i bevilgninger, mens oppgavene har vokst betydelig. Den nye kirkeloven har pålagt menighetene og fellesrådene nye oppgaver som det ikke på langt nær er gitt kompensasjon for - som for eksempel økonomiforskriftens krav til regnskapsføring og revisjon. Personalkostnadenes andel av de lokale budsjettene er økende. Dette innebærer at midler til drift og vedlikehold av kirkebygg, kontorlokaler for ansatte m.v. reduseres, med de skadevirkninger dette har hvis bevilgningene ikke økes på sikt. Mange steder tilfredsstillende ikke kontorforholdene arbeidsmiljølovens krav til arbeidsmiljø for tilsatte. Kirken har problemer med å rekruttere til fagstillinger, ofte på grunn av for dårlig avlønning og vansker med å få på plass daglig ledelse i menighetene. Manglende bevilgninger svekker også menighetenes utadrettede virksomhet, og evnen til å møte de store utfordringer en står overfor innenfor barne- og ungdomsarbeid. Kronisk underbemanning gjør det mange steder vanskelig å få utført selv de lovpålagte oppgaver i den utadrettede virksomhet. Enkelte menigheter opplever at bevilgningene er så små at situasjonen oppfattes som dramatisk.

Kommunenes utgiftsforpliktelser i henhold til kirkelovens § 15 er ikke tilpasset de utfordringer kirken står overfor i vår tid. Føringsene i regelverket er ikke tilfredsstillende i forhold til det både politikere og befolkningen forventer av kirken. Viktige oppgaver innenfor forebyggende arbeid, som dåpsopplæring, diakoni og barne- og ungdomsarbeid, er helt avhengig av frivillig innsats. Det er et betydelig behov for økte økonomiske ressurser på disse områdene.

I løpet av året er forslag til en opptrappingsplan for den kirkelige bemanningen samt NOU 2000: 26 ... "til et åpent liv i tro og tillit" lagt frem. Begge utredningene, som er sendt ut på høring til en rekke instanser, viser et betydelig behov for økte ressurser til Den norske kirke både sentralt, regionalt og ikke minst lokalt.

Videre ble St.meld. nr. 14 Børs og katedral lagt frem på slutten av året. Denne omhandler både kirkens økonomi og organiseringen og bruken av Opplysningsvesenets fond. Meldingen vil bli behandlet av Stortinget i vårsesjonen 2001.

2. Kirkerådets økonomi

Kirkerådet hadde et meget stramt budsjett i 2000, og regnskapet ble gjort opp med et underskudd på kr. 167.000 som i vesentlig grad dekkes av utestående fordringer som ikke var mottatt ved nyttår. For å få budsjettet til å gå i balanse ble det bare avholdt to møter i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd. Bare noen av nemndene hadde møter noe som er lite tilfredsstillende over tid da det vil gå utover kvaliteten i saksbehandlingen til rådene og Kirkemøtet. Videre ble resten av Kirkerådets frie fondsmidler lagt inn, for å få budsjettet i balanse. Det ble for øvrig foretatt betydelige kutt i budsjett for å få nødvendig balanse i regnskapet.

Økonomien gir verken rom for å opprette nødvendige stillinger eller for en tilfredsstillende drift. Innenfor flere fagfelt er oppgavene langt flere enn det er personellmessig dekning for. Dette gjelder blant annet liturgiske spørsmål, spesielt innenfor kirkemusikk og kirketekstiler, personal og utdanning og ikke minst innenfor samisk kirkeliv.

Kirkerådet har lagt om sine rutiner slik at de tilfredsstillende de krav som stilles i økonomiregelverket for staten og i departementets hovedinstruks for økonomiforvaltningen. Kirkerådet har imidlertid ikke vært i stand til å imøtekomme tildelingsbrevets krav med hensyn til tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ivareta økonomiforvaltningen og IT-oppgavene. Administrasjonen har til nå vært underbemannet i forhold til de økonomioppgaver som påhviler rådet. Det er behov for en total gjennomgang av Kirkerådets økonomi for å få tilstrekkelige bevilgninger til de oppgaver som Kirkerådet er pålagt fra Kirkemøtet, departementet og til nødvendig drift av rådene og Kirkemøtets virksomhet.

3. Tilskuddsforvaltningen

Kirkerådet fordelte 18,5 mill kr. over Opplysningsvesenets Fond (OVF) til sentrale, regionale og lokale tiltak i 2000. Midlene ble tildelt i henhold til de sentrale kirkelige målsettinger, strategier og satsingsområder ved at de i hovedsak ble benyttet til prosjekter innenfor Kirkemøtets vedtatte sat-

singsområder. Tilskuddsmottagerne har frist innen 1.april for innsending av rapport og regnskap for anvendelsen av midlene. Det vil deretter bli utarbeidet en samlet rapport.

Det har vært pekt på at det tar for lang tid fra søknadsfristens utløp (1.oktober) til tildeling av penger finner sted (midten av februar året etter). For å imøtekomme dette problemet vedtok Kirkemøtet å forenkle prosedyren for søknadsbehandling. Retningslinjene for tildeling av midler fra Opplysningsvesenets Fond er revidert slik at bispedømmerådene fra og med 2001 vil bli tildelt midler i henhold til faste kriterier uten hensynstagen til søkermasse. Det forutsettes i retningslinjene at det tildelte beløp ikke kan overstige det samlede søknadsbeløp i det enkelte bispedømme. Denne nye ordningen forutsetter at bispedømmene følger opp rapporteringsplikten.

År 2000 var første året det ble bevilget midler til søsterkirkene etter ordningen med en øremerking av 10% av avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond. Kirkerådet har delegert til MKR forvaltningen av midlene.

Hovedkriteriene for tildeling av disse midlene er at 50% kanaliseres gjennom Kirkenes Verdensråd (KV) og Det Lutherske Verdensforbunds (LVF) programmer og prosjekter til beste for de ulike medlemskirkene. Gjennom LVF kanaliseres også penger direkte til programmer og prosjekter i søsterkirker. Dette er tiltak som kirkene melder inn til det lutherske fellesskapet via "Department for Mission and Development" (DMD) og som søsterkirker og organisasjoner finansierer. Det er gledelig at Den norske kirke via midlene fra OVF har anledning til å følge opp et mangeårig aktivt og forpliktende medlemskap i de ulike økumeniske organisasjoner med bevilgninger til konkrete programmer og prosjekter. Dette skjer i vissheten om at de økumeniske organisasjoner er tjenlige redskap, ikke minst for de kirker som på ulike måter har behov for støtte og deltakelse fra fellesskapet av kirker. 40% av midlene kanaliseres til søsterkirker og partnerorganisasjoner, enten direkte eller via norske organisasjoner som er observatører i LVFs Nasjonalkomite i Norge. 10% av midlene benyttes til å stimulere vennskapsrelasjoner mellom menigheter og bispedømmer i Dnk og søsterkirker i andre land

4. Lån fra OVF

Kirkerådet er delegert myndighet til å innvilge lån til kirkelige formål fra Opplysningsvesenets fond. Delegeringen omfatter vurdering av innkomne søknader mht. innbyrdes prioritering, sikkerhetsvurdering av lånet samt generell service- og informasjonsvirksomhet.

Utlånsrammen for 2000 ble av departementet ved årets begynnelse satt til 16 millioner kroner. Grunnet stor søkermengde ba Kirkerådet om å få utvidet utlånsrammen, og beløpet Kirkerådet kunne låne ut fra Opplysningsvesenets fond ble utvidet til 20 millioner kroner.

Det ble innvilget 9 lån med beløp fra kr 300.000,- til kr 6.000.000,-. Midlene ble innvilget til følgende formål: 3 til kirkebygg, 2 til anskaffelse av orgel, 3 til bygging av menighetshus og 1 til anskaffelse av prestebolig. Kirkerådet mottok 5 søknader det ikke var midler til å innvilge.

Interessen og behovet for å ta opp lån til kirkelige formål i Opplysningsvesenets fond har økt. Grunnene til dette kan være flere, bl.a. gunstig lånerente, vanskelig økonomi i kommunene og at ordningen er blitt mer kjent.

Kirkens personell og utdanning

1. Rekruttering

Som en oppfølging av behandlingen i Kirkemøtet 1997 om rekruttering til kirkelige stillinger i Nord-Norge ble det i 1999 iverksatt et treårig rekrutteringsprosjekt. Kirkerådet tilsatte en prosjektleder som leder arbeidet. Det er opprettet både styringsgruppe og prosjektgruppe der Kirkerådet er representert. Arbeidet ble nært knyttet til Kirkelig Utdanningssenter i Nord (KUN). Det er også etablert et samarbeid med Det praktisk-teologiske seminar ved Universitetet i Oslo og med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon (KA) om prosjektet. En sentral målsetting for prosjektet er å skape et engasjement for rekruttering. For å nå dette målet er det avholdt konferanser med ansatte og frivillige medarbeidere på lokalnivå i 16 prostier i Sør og Nord Hålogaland. Konferansene har gitt viktige innspill til en strategienking knyttet til rekruttering. Viktige stikkord er menighetsfelleskap som kaller og utrunder til tjeneste, og som lar sine dømte medlemmer få oppgaver i fellesskapet. Videre må kirken på nytt gjennomtenke de kvalifikasjonskrav som er formulert; hindrer formalia at mennesker ikke får bruke sin kompetanse i kirken. Det vil på bakgrunn av prosjektet bli utarbeidet en projektrapport med forslag til strategier for det videre rekrutteringsarbeid sentralt i kirken.

Rekruttering av unge.

Prosjektet "Rekruttering av samisk ungdom for tjeneste i kirken" har som mål å skape et grunnlag hos samisk ungdom for å velge utdanning for tjeneste i kirken. Det er bruk både for frivillige og ansatte, og SKR håper at satsingen på unge i alderen 16-25 år vil bære frukt om noen år. Erfaringene fra det første året i det tre-årige prosjektet gir god retning for det videre arbeidet. Nordsamisk ungdom, særlig fra Indre-Finnmark er naturlig nok mer kjent med samiske forhold og etterlyser derfor ikke i samme grad som sørsamisk ungdom, kunnskap om sin bakgrunn. Men alle er likevel opptatt av ungdommens situasjon i dag og av hvordan kirken vil forholde seg til utfordringene den møter fra ungdomsgenerasjonene. Det kommer også fram at unge ønsker mer kristen kunnskap. Prosjektleder Line Skum vil legge opp innholdet av programmet for 2001 i samarbeid med noen av de unge, og i overensstemmelse med de innspill som deltakerne har gitt fra de to samlingene, i henholdsvis nordsamisk og sørsamisk område. Menigheten den enkelte unge kommer fra skal involveres i prosjektet i den forstand at voksne personer i menigheten er kjent med at noen av deres unge er med og at de dermed tar et medansvar for oppfølging lokalt.

2. Bemanning

I 1999 startet et eget prosjekt med å utarbeide en bemanningsplan for Den norske kirke. Det første året ble brukt til innsamling og systematisering av data. Det er bl.a. avholdt møte med utdanningsinstitusjoner, fagforeninger og bispedømmerådene administrasjonssjefer.

Høsten 2000 ble det sendt ut på høring en foreløpig opptrappingsplan for den kirkelige bemanning. Utgangspunktet for denne er å tallfeste lokalmenighetens stillingsbehov for å oppfylle de krav som stilles til menigheten i lover, regler og vedtatte planer. I tillegg presenteres behovene for bemanning regionalt (bispedømmerådene) og sentralt i kirken.

Opptrappingsplanen konkluderer med et stillingsbehov som ligger 2500 årsverk over det kirken har i dag. Dette gjelder stort sett bare stillinger helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet. 65 av 83 høringsinstanser har avgitt svar og høringsresultatet vil bli lagt fram for Kirkerådet våren 2001 før oversendelse til departementet.

3. Ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.

Ordningen med at personer uten graden cand.theol. kan vigsles til prestatjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke trådte i kraft 1. februar 2000. Dette skjedde med hjemmel i kgl res.av 19. mars 1999, departementets endring i Forskrift om tilsetting av menighetsprest og Kirkerådets fastsettelse 31.01.2000 av nærmere regler for ordningen.

En evalueringsnemnd ble oppnevnt til å vurdere søknader om tilkjenning av kompetanse for de søkere med en tilsvarende grad som cand.theol., og om å fravike kompetansekravene for de som en biskop søker om det for.

Evalueringsnemnda hadde i løpet av året 7 møter. På de første møtene ble det brukt tid til å gjennomgå og drøfte regelverket. Dette var et tidkrevende arbeid, da nemnda så det som svært viktig at nemnda hadde en felles forståelse av regelverket. Det var videre av avgjørende betydning for det videre arbeid i Evalueringsnemnda at prosedyrene for arbeidet ble grundig gjennomtenkt og planlagt. Det ble utarbeidet en orientering til potensielle søkere med en sammenfattet orientering av regelverket, og det ble utarbeidet en egen veiledning for søkerne i begge kategorier.

I løpet av 2000 ble 7 personer tilkjent kompetanse og det ble vedtatt å fravike kompetansekravene for 5 personer. Dvs. at 12 personer ble klarert for å søke om opptak ved et praktisk-teologisk seminar. Evalueringsnemnda behandlet tilsammen 16 søknader.

Kirkerådet mottok i tillegg til disse 16 søknadene henvendelser fra personer som ikke fylte de formelle kravene til en søker, disse fikk søknadene returnert med orientering om reglene for ordningen. Kirkerådet har også fått mange henvendelser, både skriftlig og muntlig, fra personer som ønsket informasjon om ordningen.

Av de 4 personene som ikke ble klarert for opptak ved et praktisk-teologisk seminar hørte en person til kategorien med en annen grad, mens de øvrige 3 ble søkt for av en biskop.

Evalueringsnemnda har i sitt arbeid møtt problemstillinger og uklarheter som det må arbeides videre med og klareres. Dette gjelder bl.a. følgende spørsmål:

- Kirkerådet som ankeinstans
- Hvilken vekt skal det legges på egnethet, skal vektleggingen være forskjellige for de to kategorier
- Hva skal vurderes som relevant for prestetjenesten innen et fagfelt
- I hvilken utstrekning skal det tillates å legge vekt på bemanningshensyn og geografi
- Bør det være en type kvotering av de som en biskop søker for
- Det må arbeides videre med begrunnelsen for vedtakene
- Den økonomiske siden ved ordningen – bør søkerne betale et gebyr for å bli vurdert av nemnda
- Skal nemndas medlemmer/deres arbeidsgiver få godtgjørelse

Det vil bli utarbeidet en evaluering av regelverket og praktiseringen av dette. Evalueringen vil bli lagt frem for Kirkerådet i dets møte i mai 2001.

4. Godkjenning av annen utdanning og praksis

Kirkerådet har myndighet til å godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning og praksis kan tilsettes som kateket/diakon/kantor.

Kirkerådet har i 2000 godkjent 4 diakoner, 3 kateketer og 3 kantorer. Det er ca. halvparten av de som søkte om godkjenning. Når det gjaldt de som søkte om å bli godkjent som diakon eller kateket og ikke kunne godkjennes, var det for noen den teoretiske grunnutdanningen som var mangelfull og for andre det praktisk-faglige året som manglet. Disse fikk anbefalt hvordan de kunne komplettere utdanningen for å kunne bli godkjent.

Enkelte av de som søkte om godkjent kantor-kompetanse hadde praksis som organist og ellers grundig utdanning. De manglet imidlertid formell kirkemusikkutdanning eller utdanning i orgelspill. Da det ikke finns noen steder der ikke-dokumenterte orgelferdigheter/realkompetanse kan prøves, kunne ikke Kirkerådet få dem godkjent. Kirkerådet har henvendt seg til Norges Musikkhøyskole for å få drøftet mulighetene til å få etablert en prøveinstans for aktuelle søkere.

5. Kompetanse i kirken

Det er et sterkt engasjement og en økende uro knyttet til spørsmål vedrørende kvalifikasjonskrav knyttet til flere av de kirkelige tjenester. Dette er dels knyttet til det faktum at det er vanskelig å re-

kruttere kvalifisert personell til en del stillinger. Det henger imidlertid også sammen med mer grunnleggende spørsmål som om kvalifikasjonskravene er utformet for rigid.

Spørsmålet om kompetanse i kirken er nær knyttet til bemannings- og rekrutteringsproblematikken. Kirkerådet arrangerte derfor i desember en konferanse med overskriften "Kompetanse i kirken". Denne samlet 30 deltagere og de fleste utdanningsinstitusjoner og fagforeninger var representert i tillegg til aktuelle resurspersoner. Målet med konferansen var å drøfte hvordan morgendagens kirke skal få kompetente medarbeidere. Det ble tatt utgangspunkt i erfaringer fra prosjektet Rekruttering i Nord, utfordringer i kjølvannet av Mjøs-utvalget sin innstilling om høyere utdanning og stillingsbehovet som kommer fram i opptrappingsplanen for den kirkelige bemanning.

I konferanserapporten konkluderes det med følgende utfordringer for Kirkerådet:

- Kirkerådet vil arbeide for en samordning av rekrutteringstiltak for kirkelig utdanning og tjeneste. Sammen med departementet bør en drøfte finansieringsformer for dette arbeidet.
- Kirkerådet vil drøfte etablering av en fast nemnd/utvalg/gruppe som skal jobbe med rekruttering og bemanning i kirken.
- Kirkemøtet har myndighet til å fastsette kvalifikasjonskrav for særskilte stillinger i kirken. I forhold til disse stillingene vil Kirkerådet avklare hvordan en ordning med godkjenning av studier skal administreres.
- Dagens kvalifikasjonskrav og tjenesteordninger må evalueres og eventuelt endres i tråd bl.a. med de studiereformer Mjøs-utvalget har lagt opp til.

Kirkelov og kirkeordning

Siden Kirkemøtet har fått myndighet til å fastsette forskrifter på en rekke områder, har behovet for kirkerettslig fagkompetanse økt. Lovsamlingen som Kirkerådet utgir annenhvert år viser omfanget av regler og bestemmelser som Kirkerådet er satt til å forvalte og som angår kirkelige organer og ansatte. Dette krever både faglig innsikt og en gjennomtenkning av omfanget og profilen og detaljeringsgraden på slike regler i forhold til de mål slike regler skal fremme og ivareta. Det krever også en løpende rådgivning overfor de organer som skal forholde seg til disse reglene. Det er derfor gledelig at Kirkerådet i år 2000 fikk opprettet en slik stilling og tilsatt en kirkejurist.

1. Forskrifter

Kirkemøtet 2000 fastsatte følgende forskrifter:

- Endringer i regler for valg av menighetsråd
- Endringer i regler for valg av bispedømmeråd

Endringene ble fastsatt på bakgrunn av erfaringer fra siste valg og en høringsrunder der i første rekke bispedømmerådene ble bedt om å komme med merknader. Reviderte valgregler er sendt ut som rundskriv til menighetsrådene, de kirkelige fellerådene og bispedømmerådene desember 2000.

2. Kirkelige valg

Menighetsrådsvalg

Kirkerådet i samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har nedsatt en prosjektgruppe som har arbeidet med menighetsrådsvalget som skal avholdes høsten 2001. Arbeidet skjer i kontakt med bispedømmerådene. Våren 2000 ble en omfattende tiltaksplan som departementet hadde bedt Kirkerådet om å utarbeide lagt frem. Tiltaksplanen var utarbeidet i samarbeid med KA og er også oversendt Stortingskomiteen. Planen fokuserer særlig behovet for å øke valgdeltakelsen og gjenvalgsprosenten, og å legge til rette for en bred nominasjonsprosess og informere de stemmeberettigede om deres ansvar bl.a. ved å ta i bruk valgkort.

Tiltaksplanens forslag om en begrenset prøveordning med menighetsrådsvalg parallelt med Stortingsvalget 2001 ble enstemmig avvist av Kirkerådet. Menighetsrådsvalget ble behandlet på Kirkemøtet, som fastsette enkelte endringer i valgreglene, bl.a. når det gjelder manntallet, at valget gjennomføres som forholdstallsvalg dersom det foreligger flere lister og at personer som midlertidig oppholder seg utenfor sitt sokn, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det soknet de midlertid oppholder seg. Kirkemøtets flertall gikk også inn for å åpne for en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget i inntil ti sokn i hvert bispedømme. Kirkerådet ble bedt om å utarbeide nærmere retningslinjer for prøveordningen og bispedømmerådene ble bedt om å utarbeide en plan for utvelgelse av prøvemenerigheter og for en evaluering av ordningen. Rundskriv med informasjon om dette er sendt ut til menighetsrådene, fellerådene og bispedømmerådene i desember 2000.

Departementet har avsatt noe midler til menighetsrådsvalget, men det er pr. des. 2000 ikke avklart hvor mye midler kirken får til å stimulere nominasjons- og valgprosessen og til å gjennomføre og evaluere prøveordningen. Dette er beklagelig sent siden alle involverte kirkelige organer trenger tid for å legge til rette for en prøveordning og for å legge planer som kan skape oppmerksomhet om valget.

KA i samarbeid med Kirkerådet har høsten 2000 gjennomført en trivsels- og motivasjonsundersøkelse blant et representativt utvalg av menighetsrådsmedlemmer, for å få et bedre bilde av hvilke erfaringer medlemmene har med å sitte i menighetsrådet, hva de har opplevd som særlig positivt og negativt og om de kan tenke seg å stille til gjenvalg. Materialet vil foreligge januar 2001.

Det er lagt et grunnlag for økt oppmerksomhet om valget, men det gjenstår å se om valgdeltakelsen og gjenvalgsprosenten øker og om en får valgt representative og funksjonsdyktige råd for perioden 2002 – 2005.

Den kirkelige organisering

Kirkerådet får stadig spørsmål som gjelder forholdet mellom menighetsrådet og fellesrådet, mellom daglig leder av menighetsrådet og kirkevergen, mellom råd og embete, organisering av rådene i forhold til organisering av prestatjenesten, hensiktsmessige soknestørrelser (soknereguleringer) m.v. KR mener det er av vesentlig betydning at den kirkelige organiseringen er hensiktsmessig og støtter opp under de oppgaver som kirkelige organer lokalt er satt til å ivareta. Både KR, bispedømmerådene og KA følger utviklingen på disse områdene nøye. Kirken står her overfor store utfordringer i årene som kommer for å få en rasjonell utnyttelse av ressursene og et tydeligere kirkelig engasjement både i de valgte råd og blant kirkens frivillige medarbeidere.

Kirkedebatt skaper behov for en klargjøring av kirkesynet: Hva er de grunnleggende kjennetegn ved en menighet og hvordan skal menighetsarbeidet profileres i dagens samfunn i en kirke som ønsker å være en folkekirke? Hva er menighetens hovedoppgave? Det er etablert et nærmere samarbeid mellom Kirkerådet, bispedømmerådene og KA med sikte på en bedre samordning, rolleavklaring og utnyttelse av ressursene overfor de lokalkirkelige organene, bl.a. i tilknytning til arbeidet med en samordnet planprosess.

Det var foreslått at en i 1999 skulle ha en gjennomgang av retningslinjene for sokneregulering, men arbeidet ble vedtatt utsatt til 2000. I forbindelse med de pågående forsøksprosjekter med alternative ordninger i de større byene er det behov for en gjennomtenkning av soknegrenser, soknebånd, katekismenigheter og lignende og en samordning med organiseringen av prestatjenesten innen prostiet.

Valg av bispedømmeråd

På bakgrunn av en høringsrunde 1998, ble forslag til reviderte regler for valg av bispedømmeråd lagt frem for Kirkemøtet 2000. En rekke mindre, men vesentlig endringer ble fastsatt på bakgrunn av erfaringene med valget i 1998, som bl.a. klargjør hvem som er stemmeberettigede og valgbare. Dette er et meget viktig valg, siden bispedømmerådene også utgjør Kirkemøtet. Det er dessuten foretatt enkelte endringer mht. når nominasjonsprosessen kan igangsettes, at de som foreslår kandidater skal så vidt mulig spørre om de er villige til å la seg nominere og en bredere presentasjonen av kandidatene mht hva de vil arbeide for.

3. Kirkemøtets myndighet

En utredning om Kirkemøtets myndighet ble behandlet på Kirkemøtet 1999. Selv om hovedprinsippene for Kirkemøtets kompetanse og forholdet mellom Kirkemøtet og biskopene og Bispedømmet, etter Kirkemøtets mening er avklart, er det behov for nærmere avklaringer og presiseringer på enkelte områder. Kirkemøtet ba Kirkerådet nedsette en arbeidsgruppe til å utrede videre en del uavklarte spørsmål som angår myndigheten mellom ulike kirkelige organer og prosedyrer for hvordan uenighet skal behandles. Kirkerådet nedsatte en arbeidsgruppe høsten 2000 med representanter fra Kirkerådet, Bispedømmet, lærenemnda og bispedømmerådene. Arbeidsgruppen vil avgi sin innstilling mars 2001. Det tas sikte på at utredningen sendes ut på høring og legges frem for Kirkemøtet 2001.

4. Kirkerettslige og kirkeordningsmessige spørsmål

Generelt

Kirkeordningsmessige spørsmål blir for en stor del utredet i egne utvalg. Det gjelder bl.a. Stat/kirkeutvalget, myndighetskomiteen, embetskomiteen m.v. Kirkerådet er involvert både som utvalgsmedlemmer, sekretærer, delutredere og bidragsytere osv.

Svært mye tid går med til rådgivning om spørsmål som gjelder kirkerettslige og kirkeordningsmessige spørsmål. Det gjelder forholdet mellom menighetsråd og fellesråd, mellom daglig leder av fellesrådet og (daglig leder av) menighetsrådet, mellom arbeidsgivers styringsrett og menighetsrådets virksomhetsansvar, mellom råd og embete, spørsmål knyttet til tjenesteordninger og kvalifikasjonskrav, spørsmål om kirkebøker og kirkelige handlinger, hensiktsmessige soknestørrelser og organiseringen av virksomheten bl.a. i forhold til prestetjenesten og spørsmål som gjelder tolkning av øvrige regler, bl.a. knyttet til virksomhetsreglene for rådene, inhabilitetsregler osv.

Stadig kommer det nye personer inn i de kirkelige stillingene og i rådene som medfører at behovet for veiledning og informasjon er stort. Selv om kompetansen i fellesråd/kirkeverger, bispedømmekontorene, også på de felter som Kirkerådet har et særlig ansvar for, i løpet av de senere årene har økt, er etterspørselen etter veiledning og hjelp i konkrete spørsmål stort. På en rekke felt synes det imidlertid som at råd og ansatte har opparbeidet seg en større grad av trygghet og at en finner lokale løsninger som ligger innenfor de rammer som er fastsatt.

Kirkerådsbehandling av saker innenfor det kirkerettslige området

Kirkerådet drøftet i sitt februar møte (sak 08/00) dommen i Alta herredsrett vedrørende sokneprestene Olav Berg Lyngmo og Arne Thorsen. Kirkerådets flertall (8) gikk inn for at saken ikke burde ankes. Flertallet vektla bl.a. at de to leke medlemmene av retten utgjorde flertallet bak domsavsigelsen utfra en betraktning om at disse målbar det som er mange alminnelige menneskers rettsfølelse i denne saken. Det ble samtidig påpekt fra flertallets side at man ved dette ikke på noen måte gav en kirkelig godkjenning av den utløsende årsak for rettssaken, nemlig ”bispevigslingen”. Som den kirkelige vei ut av det problemområdet denne saken representerer ble det vist til en ordning med alternativt tilsyn. Mindretallet (5) viste til at dommen etterlater mye uklarhet, og at den burde ankes for å få saken bedre belyst.

Kirkerådet har også drøftet tilsettingssaken i Majorstuen menighet. Kirkerådet avga en uttalelse hvor man beklaget at flertallet i Oslo bispedømmeråd ved tilsetting av kapellan i Majorstuen menighet valgte å bryte med Kirkemøtevedtaket i 1995 og 1997 om ikke å tilsette personer som lever i homofilt samliv i vigslende kirkelige stillinger.

På grunn av en henvendelse fra departementet behandlet Kirkerådet og vider Kirkemøtet forslag til endringer i regler om nominasjon ved utnevning av biskop. Ved den anledning uttalte Kirkerådet at man prinsipielt ønsker at utnevning av biskop delegeres fra Kongen i statsråd til et kirkelig valgt organ. Tilsvarende er det ønskelig med en nyordning for tilsetting av proster og domproster.

5. Stat/kirke-utvalget

Utvalget har i 2000 hatt tre møter. I rammen av disse møtene er det også arrangert høringer. I høst samlet utvalget seg i Karasjok. Det ga et nyttig møte med samisk kirkeliv. Det ble en anledning til å se kirken fra en kant som var uvant for de fleste medlemmer. Utvalget har også hatt et møte med kulturlivet gjennom en høring i Kulturkirken Jakob, og med diakonale institusjoner.

Dette året har utvalget dessuten lagt tre delrapporter på bordet. Disse rapportene ble lagt frem for studier, diskusjon og samtaler. Gjennom slike utgivelser underveis i arbeidet har utvalget åpnet for respons og tilbakemeldinger, slik at både delrapporter og reaksjoner på disse blir med i arbeidet med sluttrapport og utforming av de endelige anbefalinger.

Den ene delrapporten har tittelen ”Kirkens økonomiske rammeordninger – alternative finansieringsformer”. Den påpeker blant annet at vi i dag har en todelt kirkelig økonomi. En er knyttet til statlige bevilgninger og en er knyttet til kommunale bevilgninger. Dette vanskeliggjør koordinert forvaltning og en kirkelig helhetsplanlegging. Bispedømmeråd og kirkelige fellesråd har begge både arbeidsgiveransvar og økonomiforvaltning. Mange vil derfor ønske et samordnet kirkelig inntektssystem. Da trenger vi ikke dele kirken opp i en kommunal og en statlig sektor, vi vil få en bedre totaloversikt over økonomien, spare penger på å ta vekk noen forvaltningsnivåer, og begynne en drøftelse av hvor det vil være naturlig å plassere ansvaret for økonomiforvaltning, ansettelse og strategisk planlegging. De valg man gjør i disse spørsmål, vil uvegerlig få konsekvenser for forholdet mellom kirke, kommune og stat.

Den andre delutredningen har tittelen "Forankring og forandring - Den norske kirke i det norske samfunn. Den forsøker å beskrive de tradisjoner og holdninger som preger medlemmenes forhold til sin kirke. Mye av bakgrunns materialet er hentet fra den store medlemsundersøkelsen "Folkekirke 2000" som Kirkens Forskningsinstitutt gjennomførte på oppdrag fra Utvalget i begynnelsen av året. Det er for øvrig en undersøkelse som har fått stor oppmerksomhet og som gir nyttig bakgrunns materiale for utvalgets arbeid på en rekke felter.

Den tredje rapporten har tittelen "Hva er kirken – En ekklesiologi". Dokumentet tar utgangspunkt i Kirkemøtets beskrivelse av kirken som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke, og videre i Den nikske trosbekjennelses karakteristikk av kirken som en, hellig, almen og apostolsk. Det knytter forbindelsen mellom evangeliet, kirken og kirkeordningene. Der drøftes blant annet hvordan kirken vokser frem, og forholdet mellom legfolket og det kirkelige embete. I det neste kapitlet drøftes det forhold at vi ikke bare er enkeltmenigheter, men til sammen er en kirke som også trenger en organisering. I kapitlet med overskriften "Kirken i verden" påpekes det at kirken nettopp som organisert kirke også er en del av skaperverket. Til slutt sammenfattes det hele i en kortfattet oppsummering av hva det vil si at kirken er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke: "Krusifikset er plantet midt i kirken som et vitnesbyrd om hva som samler den og gjør den til et fellesskap som er helt annerledes enn alle andre. Bare slik kan den være en sann folkekirke. Bare slik kan den være en kirke hvor Den hellige ånd får gjøre sin gjerning."

I tillegg til dette har utvalget initiert noen mindre utredninger om ulike juridiske spørsmål omkring vår kirkeordning og mulige fremtidige ordninger. Det er mulig at dette materialet vil bli offentliggjort i en egen delutredning.

Utvalget hittil bare så vidt spørsmålet om kirkens fremtidige organisering. Dette arbeidet vil starte for fullt så snart de ulike delutredningene er ferdigstilt.

6. Læremnda

Læremnda avga 14.mars 2000 uttalelse i sak reist av Tunsberg biskop vedrørende prosten i Larvik, Asle Dingstad. Dette er første gang Læremnda avgir uttalelse i en læresak. Det vises for øvrig til særtrykk av uttalelsen.

Nemnda har avsluttet sitt arbeid siden kongen i statsråd 5.mai trakk Hognestadsaken fra videre behandling i læremnda, nemnda avbrøt følgelig den vedtatte lærebedømmelsen.

Kirkerådet behandlet spørsmålet om læremndsbehandling av homofilt samliv på bakgrunn av en henvendelse fra Nidaros biskop. Rådet viste til at de læremessige implikasjoner knyttet til spørsmålet om homofilt samliv ville bli ivaretatt av Bispemøtets samlivsetiske utredning. Kirkerådet ønsker at arbeidet med å avklare de ulike kirkelige organers myndighet i forhold til hverandre skal slutføres før denne saken eventuelt reises for Læremnda. På denne bakgrunn vedtok Kirkerådet ikke å fremme saken for Kirkemøtet 2000.

7. Den norske kirkes medlemsregister

Det er nå 2 år siden Den norske kirkes medlemsregister offisielt ble satt i drift. Registeret skal inneholde personopplysninger til alle som er medlem av Den norske kirke eller hører inn under denne, og det skal legges til rette for en effektiv bruk av registeret både sentralt og lokalt.

Den sentrale delen av medlemsregisteret skal oppdateres fortløpende med opplysninger fra folkeregisteret og kirkebokførerne. Dette skjer automatisk hos vår driftsoperatør på Hamar. I tillegg rettes registeret av Kirkerådet på bakgrunn av informasjon fra enkeltpersoner eller menigheter.

Helt fra starten av har det vært stor pågang, ikke minst fra enkeltpersoner, som ønsker å sjekke om de urettmessig står oppført i kirkens medlemsregister. Det var i 2000 satt av ett halvt årsverk i Kirkerådets sekretariat til dette arbeidet. I store perioder var dette for lite og arbeidsbelastningen har vært stor. Dette skyldes bl.a. at en rekke henvendelser er nokså følelsesladde og gir uttrykk for store frustrasjoner i forhold til kirken. I løpet av året økte også antall henvendelser fra egne menigheter. Det har derfor vært behov for flere resurser i Kirkerådet knyttet til arbeidet med medlemsregisteret.

Når det gjelder det sentrale registeret, viser det seg rutineene for oppdatering fra folkeregisteret ikke har fungert tilfredsstillende. Kirkebokførere har påvist mangler i det registreringsarbeidet som er gjort i folkeregisteret. Dette kan vi bekrefte gjennom en kontroll både i vårt sentrale medlemsregister og i selve folkeregisteret. I sekretariatet har en i høst måtte bruke forholdsvis mye tid på registrering av denne typen feil. Dette har skapt unødvendige frustrasjoner både i menighetene og sentralt i kirken.

Det er Kirkerådets oppfatning at registrering av dåp, innmeldinger og utmeldinger (kirkelige opplysninger) bør gjøres av et kirkelig organ, både for å sikre kvaliteten av dette arbeidet og fordi det er naturlig at de kirkelige opplysninger håndteres av kirken selv. Departementet og folkeregisteret har gitt sin tilslutning til dette.

Det er viktig for Kirkerådet å ha direkte tilgang til det sentrale medlemsregisteret. Til nå har Kirkerådet, av økonomiske årsaker, kun arbeidet med kvartalsvise kopier og ikke kunne gjøre rettinger fortløpende i registeret. Høsten 2000 startet endelig arbeidet med en online-løsning som gjør det mulig for Kirkerådet å arbeide direkte i. Denne skal være på plass i april 2001. En er da i stand til å overta registrering av dåp, innmeldinger og utmeldinger. Samtidig kan en da fullføre det kontroll- og rettingsarbeidet som er nødvendig for å sikre at alle døpte etter 1993 er registrert som medlemmer av Den norske kirke.

En viktig del av arbeidet med medlemsregisteret er produksjon av lokalt medlemsregister med tilhørende programvare. Programmet ble ikke videreutviklet i 2000, men det er planlagt en ny versjon som åpner for bedre nettverkløsninger våren 2001. Den mangelfulle datakvaliteten til registeret har også gitt seg utslag i store frustrasjoner hos brukerne. Dette er forståelig og Kirkerådet reduserte derfor vedlikeholdsprisen for år 2000.

Fjoråret viser at etableringen av Den norske kirkes medlemsregister ennå ikke er avsluttet. Det er nødvendig med økte resurser både i forbindelse med registreringsarbeid og oppfølging av enkeltpersoner og menigheter og til ledelse av dette arbeidet. Det gjenstår fremdeles å utvikle bedre rutiner for ajourhold og drift av registeret. Det er derfor en utfordring for sekretariatet å ha oppmerksomheten rettet mot dette slik at registeret blir et godt og tjenlig verktøy for kirken sentralt og lokalt i 2001.

8. Døvekirken

Kirkemøtet 1999 delegerte til Kirkerådet å fastsette regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, etter forslag fra Døvekirkenes fellesråd. Kirkerådet har utarbeidet et utkast til slike regler, og det har vært møter med Døvekirkenes fellesråd med sikte på å finne frem til hensiktsmessige ordninger. Planen var at disse skulle fastsettes av Kirkerådet i 2000, men departementet foretok etter ønske fra døvekirkelige organer, visse endringer i forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten mars 2000, og reglene måtte derfor endres på en del punkter. Forskriften åpner for at det kan velges menighetsråd for døvemenighet som ikke er knyttet til en døvekirke, at menighetsutvalg kan være representert i Døvekirkenes fellesmøte og i Døvekirkenes fellesråd, og at fellesrådet evt. menighetsrådet kan utøve arbeidsgiverfunksjoner m.v. Reglene inneholder bestemmelser om medlemskap og stemmerett i døvemenighetdet, foruten valg- og virksomhetsregler, som i det vesentlige er i samsvar med de tilsvarende regler som gjelder for menighetsråd. Reglene vil forhåpentligvis kunne fastsettes våren 2001.

9. Økumeniske avtaler – kirkerettslige konsekvenser

Det har vært en del møter og kirkerettslige klargjøringer når det gjelder å ta i bruk de økumeniske avtalene bl.a. når det gjelder tilsetting av prester/pastorer fra andre kirkesamfunn i norske menigheter. I stor grad blir aktuelle spørsmål tatt med den lokale biskopen, men det er uttrykt ønske om mer informasjon og veiledning om hvordan disse avtalene kan utnyttes og hvilke rammer de setter. Dette arbeidet er utsatt.

Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk

1. Kirkelige handlinger

I Nemnd for gudstjenesteliv har arbeidet med ordningene for de kirkelige handlinger vært den store saken. I løpet av året som gikk, er to av disse gjort ferdig og blir sendt ut til høring ved årsskiftet. Det gjelder bønnene i konfirmasjonstidens gudstjenester og det gjelder hele ordningen for gravferd.

Det første av disse prosjektene har gått over mange år og har bl.a. bakgrunn i en sterk misnøye fra mange hold med bønnematerialet i konfirmasjonsgudstjenesten. Igjen har en gjort den erfaring at av alt arbeid med liturgisk materiale er det å formulere bønner det vanskeligste og dermed også det tyngste. Der er én formulering fra disse bønnene som sitter igjen i folks minne omtrent like sterkt som "godt og tjenlig vær", og det er "en vond og vanskelig verden". Det etterlyses også en mer optimistisk tone, takken for den fabelaktige flokken som sitter iblant oss, mulighetene de representerer, bønn som kan gi mot til livet osv. Underveis i prosessen aktualiserte flere ganger den problemstillingen seg at det kanskje ville være nødvendig å gripe tilbake til den grunnleggende konfirmasjonsforståelsen og endre den. Har kirken med sin nåværende konfirmasjonsforståelse skrudd konfirmasjonen altfor langt ned på lavbluss? Bør konfirmasjon ha et tydeligere element av bekjennelse (slik som en kan se tegn til i Sverige)? Spørsmålet har virket hemmende: Kanskje vi må arbeide med dette – hvilket jo er meget radikalt! – før vi kan formulere bønner? I løpet av året ble dette drøftet på et felles møte mellom Nemnd for gudstjenesteliv og Nemnd for undervisning. Konklusjonen var imidlertid entydig: Det er fullt mulig å få til den nødvendige fornyelse i konfirmasjonsarbeidet på basis av den nåværende konfirmasjonsforståelse.

Arbeidet med gravferdsordningen har vært langt mer gjennomgripende, for her dreier det seg om hele ritualet. Misnøyen går på manglende "interesse" for avdøde – gjennom hele liturgien, på skriftlesningene, for mange, for lange, for ensidige, savner rikere tilfang å velge i, og man savner det såkalte "overgivelsesmomentet". I det som er kommet frem om gravferdsliturgien i folk og kirke, finnes også helt klart den grunnleggende problemstilling om hvilket budskap vi har å gå med. Skal Skriftens vitnesbyrd om regnskap og dom, om den dobbelte utgang dispensereres til fordel for den gode hensikt å kunne gi trøst til alle? NFG har hatt god hjelp av det såkalte Elverums-prosjektet, et studiearbeid med meget bred deltakelse, først og fremst fra Hamar bispedømme, men også fra andre deler av landet. Det er svært nødvendig å finne frem til en fornyet form for denne handlingen, for over hele landet tar misnøyen seg uttrykk i at man lager seg sine egne ordninger, noe som gir en lite tilfredsstillende situasjon. NFG har utformet en ny liturgi på bakgrunn av de momenter som er nevnt ovenfor.

I året som kommer, vil NFG gå videre med ordningene for vigsel og for dåp. På det første feltet er det kommet en utfordring om å skape en ordening for bryllupsfest som er løst fra selve vigselen, slik at unge mennesker som hverken har tid eller økonomiske ressurser til å feire stort bryllup, kan gifte seg uten dermed å ha avskåret seg muligheten til feiring sammen med familie og venner. På det andre feltet har samfunnsutviklingen skapt et sterkt behov for en dåpsordning for unge mennesker. Det viser at Liturgikommisjonen, som omkring 1980 laget forslag til en slik ordening, nok så lenger enn departementet, som la den til side.

En annen stor sak som NFG har begynt arbeidet med, er gudstjenestedeltakelsen – og da med særlig fokus på de unge. Det foreligger her en kraftig utfordring til nytenkning fra Nemnd for ungdomsspørsmål. NFG ønsker i likhet med Bispemøtet å ta dette på alvor. Skal vi nå lenger ut med vårt gudstjenesteliv, må vi først sikre oss den glade deltakelse fra våre egne kjernetropper.

2. Utgivelser

I perioden har det vært nedlagt et stort arbeid på en nyredigering av *Organistens gudstjenestehefte*. Denne publikasjonen, som inneholder akkompagnementet til ordinariet for Høymesse og Familiegudstjeneste, avløses nå av *Organistens gudstjenestebok*. Det nye verket vil inneholde organistens noter til den liturgiske musikken i samtlige liturgiske ordninger i Gudstjenestebok for Den norske kirke I-II. I tillegg vil bokens redigering gjøre det langt lettere for den som spiller, å holde oversikten

over gudstjenestens gang. Det kompliserte redigeringsarbeidet, som er utført av kirkemusikkonsulent, gudstjenesterådgiver og en av de tidligere sivilarbeiderne, er avsluttet i perioden, og den ferdige boken vil snart foreligge.

Den utgivelsen som ennå mangler, er den endelige utgaven av Familiemesse. De menighetene som har arbeidet med denne gudstjenesteordningen, har stadig fått den foreløpige utgaven (i A4-format).

3. Økumenisk salmeprosjekt

Bakgrunnen for prosjektet er misnøye og utålmodighet med salmeboksituasjonen i enkelte av medlemskirkene i Norges kristne råd. Med dette som utgangspunkt har man reist den utfordring at den tiden bør være over da kirkesamfunnene sitter i hver sin bås og gjør det meget ressurskrevende arbeid å lage separate salmebøker, til dels for meget små markeder. Er det noe område som bør ligge til rette for økumenikk i praksis, så er det dette. NKR tok derfor opp ideen om å lage et økumenisk salmehefte. Det første steget er å ta stilling til hvordan de skal lyde i tekst og melodi. Her starter arbeidet. Det gir tre faser: A. Innsamling og digitalisering av det salmetilfang vi har i våre bøker i dag. B. Arbeid med dette stoffet, for i alle tilfelle å bli enige om felles salmer. C. Utnyttelse av dette materialet i bøker, eventuelt som samarbeidsprosjekt. Salmeprosjektet Ekusal, som er i fase A, har lidd under stillstand på dette området ved Nasjonalbiblioteket. Arbeidet har vært avhengig av en IT-messig avklaring hos dem. På slutten året var det imidlertid ny IT-sjef på plass ved Nasjonalbiblioteket. De har også ansatt en IT-medarbeider som har dette prosjektet som en vesentlig del av sitt arbeid. Dermed var det mulig å utarbeide en felles søknad til Kulturdepartementet om økonomisk støtte. Den ble sendt på slutten av året.

4. Utredning og avklaring av embetssynet i Den norske kirke

Kirkemøtet bad Kirkerådet nedsette et eget utvalg for å gjennomføre en embetsteologisk avklaring. I mandatet heter det bl.a. at utvalget skal: "...gi en embetsteologisk tilerettelegging av de ulike tjenestene i Den norske kirke (prest, biskop, diakon, kateket, kantor) hver for seg og i forhold til hverandre." Embetskomiteen har arbeidet gjennom hele året med tanke på å få sin innstilling ferdig ved årsskiftet. Det så ut til å lykkes, men i siste fase dukket det opp komplikasjoner. Det avtegner seg enighet i utvalget når det gjelder preste- og bispetjenesten. Skillelinjene går mellom ulike oppfatninger av diakon- og katekettjenesten. Hvilken karakter skal de ha? Ligger de "innenfor eller utenfor" ministerium ecclesiasticum? Prosessen er innsiktet på Kirkemøtet 2001, etter at innstillingen har vært ute på høring.

5. Gudstjenesteopplegg for feiringen av år 2000

Kirkerådet har deltatt i arbeidet med Jubileum 2000. Dette har vært et felleskirkelig arbeid organisert i et eget sekretariat knyttet til Norges Kristne Råd. Administrasjonen så tidlig at oppgaven med å delta i planlegging og gjennomføring av gudstjenestelivet knyttet til jubileumsåret ville bli meget omfattende. Kirkerådet overlot sin rolle i dette arbeidet til Liturgisk senter i Erkebispegården, som har løst denne oppgaven på en utmerket måte. Kirkerådets egen rådgiver har deltatt i en egen tverrkirkelig styringsgruppe, som hele veien har hatt det endelige gjennomsyn av planer og gudstjenesteordninger.

Gudstjenestematerialet til feiringen av 2000-årsjubileet er nedfelt i følgende ressurshefter: a) Betlehemslyset, b) Mariabudskapsdag (ferdig til dagen 1999, også brukt 2000), c) Advent 1999, d) Jul 1999, e) Nyttårsaften 1999-Nyttårsdagen 2000-Solidaritetssøndag 2. jan. 2000, f) Fastetid 2000-Påsketid 2000 og dessuten g) Salmehftet JUBILEUMSTONEN.

Det aller meste av dette arbeidet var naturlig nok ferdig før jubileumsåret. Det året som nå ligger bak, har vært tiden for å sette planene ut i livet og ta ordningene i bruk. Det finnes ikke noe formalisert apparat for evaluering og tilbakemelding, men så langt vi kan registrere, har mye av det utsendte materialet vært tatt i bruk. Vi har også fått signaler som tyder på takknemlighet og glede. Ting kan tyde på at noe av materialet – liturgiske ordninger, bønneformuleringer, sanger – vil leve videre ut over selve jubileumsåret.

6. De utdanningsmessige konsekvenser av vigsling av kantor

I forbindelse med vedtaket om å innføre vigsling for kantor ba Kirkemøtet 1998 om å få utredet de utdanningsmessige konsekvenser av en slik vigsling. Sekretariatet har samlet de aktuelle undervisningsinstitusjonene til en konsultasjon. Den gav blant annet til resultat at det viste seg at undervisningen allerede inneholder "vigslingsforberedende" fag i et brukbart omfang. Vigslingsforberedende fag kalles de innslag av kristendoms- og kirkekunnskap som inngår i kantorutdannelsen ved siden av de musikkfaglige disiplinene. Innslaget av slike fag er kartlagt for både kantor, kateket og diakon. Materialet viser at innslaget er meget betydelig allerede, også for kantor. Men for å motvirke den usikkerhet (og av og til mistenksomhet) som kan gjøre seg gjelde mellom tjenestegrupper som er knyttet til gudstjenestearbeidet (særlig prest og kantor), gav konferansen 18. mai uttrykk for nytten av å ha en felles liturgikkundervisning både for prest, kantor, kateket og diakon i bunnen.

Kirkerådet ble bedt om å utarbeide et grunnriss til en slik liturgikk.

7. Liturgisk inventar og utstyr

Kirkerådet har knyttet til seg en ekstern konsulent for å følge opp alle henvendelsene innen feltet liturgisk inventar og utstyr. Omfanget av og typer henvendelser har øket betraktelig fra 1999 til 2000. Henvendelsene har primært vært fra bispedømmekontorer og kirkelig ansatte, kunstnere, organisasjoner og institusjoner som har kjent til at Kirkerådet har en aktiv tekstilkonsulent igjen. Henvendelsene har primært angått utforming og godkjenning av nye liturgiske tekstiler til kirker, det har også vært spørsmål om drakt, noe som aktualiserte en gjennomgang for å rette opp feil ved tidligere godkjent mønster for albamodell. I samarbeid med Liturgisk Senter er det blitt arbeidet med en godkjenningsordning for kirkelig kunst og inventar.

8. Styrking av gudstjenesten på samisk. Liturgi- og salmebokarbeid

I lulesamisk område hadde en også i år 2000 nok med å gjøre ferdig oversettelsen av Det nye testamentet, og prosjektet "lulesamisk salmehefte" har måttet vente. SKR vil kontakte prosjektarbeider om gjenopptakelse og fullføring av dette prosjektet.

Arbeidet med den sørsamiske liturgien skjer uavhengig av arbeidet i det nordsamiske området. Det har vært slik fra starten av for vel 10 år siden, fordi en valgte å lage en liturgi direkte ut fra samisk språk- og tonefølelse. Prest for sørsamer og Nidaros Biskop har hånd om dette arbeidet, i samarbeid med sørsamisk kyndige fra Den svenske kirke. SKR holdes orientert.

Nordsamisk prøveliturgi og prøvesalmehefte ut på høring

Etter at prøvesalmeheftet "Lavllagirji" kom ut helt på slutten av 1999, kom høringsprosessen både når det gjelder høymesseliturgen og det foreløpige utvalg på 60 salmer godt i gang i løpet av 2000. Strategien er at høringene legges til salme- og korverksted, dit en inviterer bredt fra det nordsamiske området. Salme- og liturgiseminarer som ble avviklet i Karasjok i oktober samlet omtrent 50 deltakere. I spissen for korseminaret var kantor Ivar Jarle Eliassen og organist Tatjana Heitmann som har harmonisert melodiene i Lavllagirji, samt musiker og komponist Halvdan Nedrejord, som har laget musikken til prøveliturgen. Som fagpersoner for salmeverkstedet var lærer og forfatter Inga Ravna Eira og lærer/lærebokforfatter Ragnhild Strømeng Turi invitert. Deltakerne var svært fornøyde med hva de hadde lært og reiste hjem inspirert og med forventning om at denne type samlinger kunne videreføres. Det viste seg klokt å ikke fokusere ensidig på den kritikken som særlig liturgien er blitt mottatt med i flere menigheter i Indre-Finnmark, og i sær fra eldre. Liturgien er faktisk enda ikke blitt presentert i sin sammenheng under en høymesse. Og siden SKR har merket seg skepsisen, er det nødvendig at folk fra ulike områder møtes og lærer innholdet av liturgi og salmer. Gjennom kjennskap, veiledning og inspirasjon har en tro på at det etter hvert skapes større nærhet og gjenkjennelse til ikke bare salmesang, men også en liturgi som nettopp er laget med tanke på det. Salmeoversetterne opplever at deres salmer er blitt tatt i bruk, og SKR mener at arbeidet vil føre til at folk etter hvert kommer til våge å presentere egne salmer.

Høringsprosessen vil fortsette i 2001 etter samme strategi, og SKR vil anmode Nord-Hålogaland Biskop om at prøveperioden for høymesseliturgen forlenges.

Ungdom

1. Konferansen "Ung i kirken 2000"

Kirkerådets nemnd for ungdomsspørsmål arrangerte i september konferansen "Ung i Kirken 2000", en landsomfattende konferanse med representanter fra ungdomsarbeidet i alle bispedømmene og de fleste av de frivillige organisasjonene. Hensikten med konferansen var å drøfte aktuelle saker i ungdomsarbeidet med sikte på Ungdommens Kirkemøte 2001, og å skape et sentralt møtepunkt for ungdomsarbeidet.

Hovedtemaet som ble behandlet var "Ungt lederskap og medansvar". I tillegg ble det lagt opp en samtale/høring om forslaget til fellessatsing på ungdomsarbeid mellom kirken og organisasjonene (lagt frem av en prosjektgruppe sommeren 2000, se nedenfor om dette).

Det kom mye spennende ut av samtalene og debatten om disse emnene. Det var et mål at det skulle være lett og naturlig å delta i debatten også for de som ikke var fortrolige med formelle møtestrukturer, og dette lyktes til en viss grad, selv om det må være et mål å inkludere disse enda bedre.

Konferansen resulterte i flere konkrete uttalelser rettet til Kirkerådet, Bispemøtet og Bispedømmerådene. Et viktig fokus i uttalelsene er behovet for å finne gode løsninger på bispedømmeplan for at ungdomsarbeidet og de som driver dette på lokalplan best mulig kan følges opp, og at ungdom integreres i strategitenking og planlegging. Her ble det avdekket store behov og utfordringer for bispedømmene. Et annet viktig moment i uttalelsene var en relativt hard kritikk av presteutdannelsen og prestenes kompetanse når det gjelder ungdomsarbeid, hvor det ble understreket at det er nødvendig med holdningsendring og kompetanseheving blant prestene, for at ungdomsarbeidet kan integreres og prioriteres på en god måte i menigheten.

2. Ungdom og gudstjeneste

Kirkerådet har i løpet av året hatt ansvar for noen kurs og seminarer om ungdom og gudstjeneste. I første rekke har det vært i samarbeid med bispedømmerådene og KFUK/M som oppfølging av konferansen "Søndagsengler"(Ung Messe) i 1999, og i tillegg ble det holdt kurs om emnet på kirkefag messen "Kirke2000"

Kursene har fungert best når både ungdom/ungdomsledere og prester, organister og andre ansatte har vært sammen. Generelt har mye av innholdet i kursene vist seg "matnyttig" for menighetene. Det er en økende bevissthet på gudstjenestearbeid og på satsing for å inkludere ungdom. Likevel ser det ut til å være noen skritt igjen før man virkelig tar på alvor at ungdom er en naturlig del av det vanlige gudstjenestelivet - ikke aspiranter som skal oppdras til å bli fremtidens gudstjenestedeltakere.

Et av problemene som har vist seg når det gjelder anvendelsen av kurs innholdet, er at menighetene er svært ulike, fra den ene ytterkant hvor tematikken "ungdom og gudstjeneste" er ensbetydende med "konfirmant-opplæring", til den andre ytterkant der dette faktisk handler om å inkludere en ung del av et aktivt trosfellesskap. I tillegg er det utfordringer knyttet til at menighetene ofte begrenser satsingen til spesielle enkelt-gudstjenester, uten å la det få konsekvenser for det øvrige gudstjenestelivet. Kirkerådets Nemnd for ungdomsspørsmål har tatt initiativ til at det arbeides med revidering av høymesseordningene for å legge bedre til rette for arbeidet med å inkludere ungdom i det vanlige gudstjenestelivet. Henvendelsen fra Nemnd for ungdomsspørsmål har vært drøftet i Bispemøtet og vil behandles videre i Kirkerådets nemnd for gudstjenesteliv.

3. Web

Det er i år utviklet et web-kurs om tilrettelegging av høymessen for ungdom, slik at man kan delta direkte på sin egen PC. Dette legges ut sammen med kirkens web-sted for ungdom våren 2001.

Det har i løpet av året vært arbeidet med å forberede og utvikle et kirkelig nettsted for ungdom. Dette vil bli lansert våren 2001. Et slikt web-sted vil være en unik mulighet til å rette seg direkte til ungdom

på nettet, med alt fra kristne SMS logoer, chat-rooms, film/musikk omtale, web-spill, til andakter og tema-reportasjer. Det er også meningen at web-stedet skal være et informasjonscenter for kristent ungdomsarbeid, med linker til alle organisasjonene. Og i tillegg kan det fungere som et ressurssted for de som driver ungdomsarbeid med kurs, tips, materiale osv

4. Forumteater

Det har vært gjennomført et prosjekt for å bidra til bedre samarbeid mellom ungdomsarbeid og menighet, etter initiativ fra Kulturkammeret (Kristin Solli Schøien). I prosjektet brukes teknikken "Forum-teater" (skuespill der publikum deltar), for å arbeide med utfordringene knyttet til samarbeid mellom ungdomsarbeidet og den øvrige menighet. Det spilles for både ungdommer og staber. I år har det vært gjennomført i bispedømmene Tunsberg og Bjørgvin, og det er meningen at det skal videreføres til de øvrige bispedømmene i 2001.

Prosjektet har hatt god nytteverdi på to måter. For det første har det fungert som en slags "høring". Siden så mange flere kom med innspill, enn de som vanligvis uttaler seg når det bare brukes ord, kom det mange konkrete innspill som lærer oss en del om samarbeids-holdninger og integrering av ungdomsarbeid på lokalplan

Samtidig virket det som dette var nyttig for menighetene, ikke minst i møte med stabene fungerte dette som "vekkere".

5. Fellessatsing på ungdomsarbeid

Etter konferansen "Ungdom uten kirke" i 1998 ble det nedsatt en prosjektgruppe med representanter fra Dnk og lederne i noen av organisasjonene, som skulle utarbeide forslag til en fellessatsing mellom Dnk og organisasjonene på styrking av ungdomsarbeidet. Det tok litt tid før dette arbeidet kom i gang, men i år har denne gruppen jobbet effektivt. Og det er lagt frem et forslag til en strategi, som setter fokus på integrering av konfirmantarbeid i det øvrige ungdomsarbeidet. Denne har vært sendt på høring til alle organisasjoner og bispedømmer, med sikte på at en slik fellessatsing kan komme i gang i 2001.

6. Økumenisk og internasjonalt ungdomsarbeid

Evangelical Lutheran Church of America arrangerte sommeren 2000 en internasjonal ungdomsfestival med ca. 50 000 deltagere, og inviterte (og betalte for) ungdomsrepresentanter fra kirker i hele verden. Dnk var representert med to ungdommer på 15 og 17 år, som både deltok på festivalen og hadde et opphold i hver sin lokalmenighet, hvor de fikk god innføring i hvordan ungdomsarbeidet der ble drevet. Dette var nyttig for å styrke den kontakten Dnk har med ELCA på ungdomssektoren, og det var naturligvis lærerikt og inspirerende for representantene som er sentrale i ungdomsarbeid i lokalmenigheter, og derfor bringer med seg disse impulsene inn i det arbeidet. Imidlertid tydeliggjør sånne arrangementer at det er behov for et bedre nettverk på dette området, slik at større deler av ungdomsarbeidet i vår kirke kan ha glede av sånne impulser.

Undervisning

1. Dåpsopplæring

Kirkerådet arbeidet også i 2000 i henhold til "Handlingsplan for dåpsopplæring for perioden 1997-2001". En vesentlig del av arbeidet ble utført i samarbeid med IKO, som forutsatt i samarbeidsavtalen mellom Kirkerådet og IKO.

Referansegruppen for dåpsopplæring, som er et felles forum for Kirkerådet, IKO og representanter fra bispedømmenes undervisningskonsulenter, arrangerte sammen med Kirkerådets Nemnd for Undervisning en nasjonal konsultasjon om dåpsopplæring.

Målet med konsultasjonen var å samle sentrale aktører innenfor feltet dåpsopplæring, gjøre opp status for dåpsopplæringen så langt, og sammen se på strategier for veien videre. Til konsultasjonen var over 80 personer fra institusjoner, organisasjoner og utvalg invitert, og oppslutningen var svært god. Oppslutningen illustrerer behovet for slike samlingspunkt. Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært positive. Mange opplevde det som riktig at man nå satte dåpsopplæringen på dagsorden igjen. Konsultasjonen viste at selv om mye er gjort innenfor feltet, har vi begynt på noe bra som vi kan bygge videre på. Dåpsopplæringen ble på nytt løftet frem som hovedsatsingsområde, og Bispemøtet, bispedømmene og organisasjonene ble særlig utfordret til å prioritere dette fremover. Det var også klare tilbakemeldinger om at familiarbeid må stå mer sentralt i dåpsopplæringen,

Etter konsultasjonen ble det skrevet en rapport som ble oversendt alle medlemmene i Regjeringens dåpsopplæringsutvalg og Kirke/stat utvalgets dåpsopplæringsgruppe for videre oppfølging. Konsultasjonen ble også fulgt opp i Nemnd for Undervisning, Referansegruppen for dåpsopplæring, og på en strategisamling med bispedømmenes undervisningskonsulenter

Arbeidet med lovfestet rett til dåpsopplæring

Sommeren 1999 oppnevnte Regjeringen et utvalg som skulle arbeide med lovfestet rett til dåpsopplæring. Kirkerådet har hatt observatørstatus i utvalget. Utvalget overleverte en enstemmig innstilling-NOU 2000:26: "...til et åpent liv i tro og tillit"- til statsråden 10. oktober d.å, og anbefalte en lovfestet rett til dåpsopplæring i aldersgruppen 0-18 år tilsvarende 315 timer. Dette forutsetter en økt bemanning som tilsvarer 1200 årsverk, og en økning av de økonomiske rammer i størrelsesorden 550 mill kroner. Statsråd Trond Giske ba i sin tale under Kirkemøtet 2000 Kirkerådet om å forestå den kirkelige delen av høringen. En lovfestet rett til dåpsopplæring vil få store konsekvenser for alle nivåer i vår kirke, også sentralt. For Kirkerådet vil dette kreve en økt bemanning på feltet, og tilføring av ressurser.

Dåpslærere

Nemnd for Undervisning nedsatte høsten 1999 en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på prinsipielle sider ved saken om dåpslærere, og vurdere eventuelle forsøksordninger. Arbeidsgruppa leverte høsten 2000 fra seg et notat, som ble lagt frem for Nemnd for Undervisning i november. Nemnda vedtok at saken skulle følges opp, både i form av forsøksprosjekter, informasjon til menighetene, og med tanke på opplæring av dåpslærere.

Inn i kirken med dåpssamtalen som utgangspunkt

Presteforeningen, IKO og Kirkerådet inngikk i 2000 et prosjektsamarbeid med utgangspunkt i dåpssamtalen. Bakgrunnen er bl.a en KIFO rapport (1996) som viser at selv om oppslutningen om dåpssamtalen er høy, scorer dåpssamtalen lavest hos foreldrene sammenlignet med andre faser/tiltak i dåpsopplæringen. En arbeidsgruppe er nedsatt, og planen er at en skal arrangere kurs for prester og kateketer med dåpssamtalen som utgangspunkt. Kursene skal særlig legge vekt på å knytte dåp og opplæring sammen, noe som særlig blir viktig i møte med foreldrene (jf. NOU 2000:26). Kursene skal etter planen gjennomføres i 2001 (for kursholdere) og 2002 + 2003 (for prester og kateketer).

2. Konfirmasjon

Bibelen som konfirmantbok

Kirkerådet og Det Norske Bibelselskap har inngått et samarbeid om et nytt konfirmantprosjekt med utgangspunkt i bruk av Bibelen som konfirmantbok. Bakgrunnen for prosjektet er at stadig flere prester og kateketer synes å bruke Bibelen mer bevisst i undervisningen, gjerne kombinert med egne opplegg. Tradisjonelle konfirmantbøker brukes i stadig mindre grad. Arbeidsgruppa har i løpet av året arbeidet med utformingen av opplegget, som høyst sannsynlig vil bestå av tre deler. Opplegget er utradisjonelt i formen, man har likevel det mest basale som utgangspunkt, nemlig Bibelen. To av medlemmene i arbeidsgruppa har nå startet en skriveprosess, og opplegget prøves ut i menigheter underveis. Det planlegges en større høring omkring opplegget våren 2001.

3. Den kirkelige undervisning på samisk.

SKR og IKO inngikk i 2000 en samarbeidsavtale om arbeidet med den kirkelige undervisning på samisk. Avtalen er blitt satt ut i livet i form av planleggingen for 2001 av praktiske fellesoppgaver med utgivelse av materiell. Det er viktig at materiell kommer ut, og en søker så langt det er mulig å gi tilbud på alle tre samiske språk. For 2001 planlegges forholdsvis små og oversiktlige prosjekt, der SKR og IKO bidrar hver med sin kompetanse og økonomi. Samarbeidet vil bli evaluert kontinuerlig. Ferdigstilling av planlagt dåpsmateriell ble ikke realisert i 2000 fordi SKR ikke har lyktes med å finne ledig kapasitet hos sine kontakter, lokalt og regionalt. Problemet er at det ofte mangler ledig kapasitet i de miljøene som har kompetanse innen samisk kirkeliv og samisk språk. SKR ser nå derfor fram til om hvordan samarbeidsavtalen med IKO kan bøte på dette problem.

4. Helhetsvurdering av feltet

I dette året har det særlig vært interessant å følge arbeidet i det regjeringsoppnevnte dåpsopplæringsutvalget. Utvalget problematiserer i sin Innstilling den lave oppslutningen om opplæringen etter dåpen, og dette preger nok feltet som helhet. Konsultasjonen i februar trakk fram det positive som har skjedd de siste ti årene, men erkjente samtidig de enorme utfordringene som dåpsopplæringen står ovenfor. Innstillingen har skapt nye forventninger om økte ressurser og ny giv innenfor arbeidet med dåpsopplæring. En lovfestet rett til dåpsopplæring vil kunne løfte opplæringen opp på et høyere nivå. Dette vil kreve både ressurser, motivasjon og tålmodighet, men det er en enestående mulighet som vi må gripe. Utfordringen fra Kirkerådet blir derfor å løfte saken frem på ulike nivåer i kirke og samfunn.

Misjonerende menigheter

1. Samarbeidsråd for Menighet og Misjon

SMM har i år 2000 hatt to hovedmål:

- a) Gjennom evaluering å redegjøre for erfaringer og resultater av arbeidet med å skape misjonerende menigheter i perioden 1995-2000.
- b) Å skape en plattform for en enda tettere og mer langsiktig videreføring av arbeidet.

a) Evalueringen har vært foretatt internt i de enkelte samarbeidende organisasjoner og i fellesorganet SMM – både sentralt og regionalt. Samtlige av partene har konkludert med positive erfaringer og vilje til å satse videre på samarbeidet. I SMMs evalueringsrapport pekes det bl.a. på at det gjennom SMM er tatt vesentlige skritt i retning av et tettere samarbeid mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjoner. Videre dokumenteres betydelige frukter av samarbeidet i form av en sterkere synliggjøring av og utfordring til misjon i menighetene og en konkret økning av misjonsengasjementet mange steder. Rapporten slår fast at SMM i liten grad har tatt opp utfordringene fra ungdom, og utfordrer misjonsorganisasjonene til tettere samordning og samarbeid seg imellom. Det pekes også på to viktige utfordringer til nærmere integrasjon; p.d.e.s. mellom misjon og DNKs øvrige internasjonale engasjement og p.d.a.s. mellom (ytre) misjon og evangelisering/diakoni/menighetsbyggende arbeid i lokalmiljøet.

b) Parallelt med evalueringen har SMM i år 2000 arbeidet fram en fellesinnstilling om basis og retningslinjer for et videre samarbeid. Gjennom Kirkemøtets behandling har DNK sluttet seg til denne og etablert SMM som en fast ordning f.o.m. 01.01.2001. En hovedsak er her å sikre oppstart og videreføring av samarbeidsstillinger for misjonskonsulent i bispedømmene.

2. Misjonerende menigheter - KIFO-prosjektet

Kirkerådet ga i 1997 KIFO i oppdrag å gjennomføre prosjektet "Misjonerende menigheter". På bakgrunn av DNKs overordnede mål om "å være en bekjennende, misjonerende, tjenede og åpen folkekirke" undersøker prosjektet hvilken rolle engasjementet for ytre misjon spiller i den selvforståelse og virksomhet som preger de lokale menigheter. Det er særlig av interesse å belyse endringsprosesser som gjør seg gjeldende.

I år 2000 har man analysert en spørreskjemaundersøkelse i 4 prostier og materiale, i hovedsak intervjuer, fra fire lokalmenigheter av ulik type og med ulik kristenkultur. Arbeidet med å skrive rapporten har kommet langt, men er enda ikke slutført i år 2000. Rapporten vil gi et utgangspunkt for videre faglig og strategisk arbeid med "misjonerende menigheter" i Kirkerådet og i SMM.

3. Kirken i møte med den åndelige lengsel

Kirkerådet inngikk etter Kirkemøtet 1999 samarbeid med stiftelsen Areopagos om bruk av en halv stilling til å følge opp Kirkemøtesaken Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid. Den andre stillingsdelen er som pilgrimsprest ved Hedalen pilgrimsgård, som også Kirkerådet ønsker å bruke strategisk. Oppfølgingen av kirkemøtesaken er organisert som et prosjekt ledet av en styringsgruppe hvor både Kirkerådet og Areopagos er representert.

Kirkemøtesaken har vakt betydelig oppmerksomhet og interesse, både i og utenfor kirken. Kirkemøtebetenkningen er trykket i 8000 eksemplarer og en rekke menigheter har lagt den til grunn for samtaler i råd og stab, i bibelgrupper og lignende.

Oppfølgingsprosjektet har arbeidet langs to hovedretninger: 1) Åndelig fordypning i menighetene. Her har en lagt særlig vekt på å legge til rette for økt bruk av retreat, åndelig veiledning og lignende i kirken. Dette gjøres i nært samarbeid med bl.a. retreatbevegelsen og presteforeningen, bl.a. har en opprettet et nettverk for kirken og retratstedene i Norge. 2) Å skape møteplasser for samtale om tro mellom kirken og alternativbevegelsen. Her har en lagt særlig vekt på alternativmessene og kontakten

med Alternativt nettverk. En særlig utfordring videre er i større grad å etablere dialoger som involverer lokalmenighetene.

Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv

Selv om Samisk kirkeråd er lokalisert til Oslo, er tilstedeværelsen i nord utstrakt, hovedsakelig i nord-samiske områder. Markeringen av samefolkets dag 6. februar i Kirkenes, som begynte med en samisk-norsk gudstjeneste i kirken ble en bekreftelse på at identitetsfremmende arbeid utløser energi og ny virksomhet. "Livet teologi" – arbeidet årene 1994-96 og "Samisk teologi og kristendoms-kunnskap" – studiet har slik båret frukt. Mennesker som bare for 6-7 år siden ikke kunne tenke seg å definere seg som samer, var med og presenterte liturgi og salmesang på nordsamisk.. "Livet har åpnet seg på nytt", sa et eldre ektepar.

Også i Alta var SKR med ved markeringen av samefolkets dag, og samtidig ble det nye prøvesalmeheftet "Lavllagirji 99" presentert for første gang. Rådets andre møte var i Alta, og temaet samisk kirkeliv og vilkårene for den samiske befolkningen på stedet ble drøftet sammen med inviterte gjester. Ved siden av stedets prester var ordfører og folk fra skoleetaten til stede. Alta og Kirkenes har det til felles at den opprinnelige samiske befolkningen nærmest var blitt borte fram til for få år siden. Når enkeltmennesker og grupper av personer, slik som yngre par, nå arbeider for å få samiskundervisning for sine barn, må disse få støtte fra flere hold. Samisk kirkeråd har ved lignende anledninger de siste to årene gitt en del voksenopplæring, og også hatt en brobyggerrolle. Dette er del av de forsoningsprosessene som må finne sted i områder hvor samene har vært marginalisert i mange generasjoner, men hvor det i vår tid skjer en gradvis bevisstgjøring om samisk tilknytning.

Hovedmarkeringen av 200 års jubileet for Læstadius fødsel var i Skibotn, Troms i januar, og SKR var representert. Dette gav nyttig innsikt om "Lyngen" retningen av læstadianerne, men ikke minst var dette en god mulighet for å bli kjent og knytte kontakter. SKR hadde i 1999 startet samtalen om muligheter for å søke kontakt med læstadianerne. Muligens kunne kirken og de læstadianske forsamlinger se felles utfordringer. SKR henvendte seg derfor i et brev til lederne av alle læstadianske retninger og foreslo et møte i Tromsø sommeren 2001. SKR har ikke fått noen svar på sin henvendelse, men det er tatt kontakt med noen av dem en møtte i Skibotn. Kontakt og samtale andre gang overbeviser SKR om at det ikke fins grunnlag for et større møte nå. Derimot har en tro på at samtaler med enkeltmennesker eller med mindre grupper er en måte for utvidet kontakt. SKR's generalsekretær har hatt samtaler med ledere eller predikanter som representerer tre ulike retninger. Skepsisen til Den norske kirke er ikke like stor hos alle retninger. Men det sies ved flere anledninger at kirken har vist liten forståelse for læstadianerne, og noen sier ganske tydelig at de alltid har opplevd seg som en hemsko for kirken.

I forbindelse med at Det nye testamentet på lulesamisk ble presentert i Tysfjord i oktober, ble SKR involvert i kirkens utfordringer i møte med de læstadianske forsamlinger. Ved konfliktfylte forhold må hensynet til arbeidssituasjonen for den enkelte kirkelige ansatte eller til enkeltmennesker i menigheten veie tyngst.

Utgivelsen av Det nye testamentet på lulesamisk er en svært viktig begivenhet for kirken, og markeringen ble innledet med et seminar om Tysfjord-samene og deretter om bruk av samisk i kirken. Sør-Hålogaland Biskop, i samarbeid med prest og menighet i Tysfjord tok for fire år siden opp temaet om samisk i gudstjenesten, og seminaret i 2000 var en oppfølging av dette. Det har vært motstand mot å bruke samisk i gudstjenesten, selv om det her dreier seg om enkelte innslag av samisk og om bare et mindre antall gudstjenester. Seminaret om samisk i kirken gav støtte til prest og biskop i deres syn om viktigheten av bruk av morsmål i gudstjenesten og til fortsatt arbeid med å endre holdninger til det samiske.

Kirke/stat - utvalget holdt møte i Karasjok i oktober. Utvalget arrangerte en høring, den eneste innenfor Nord-Hålogaland bispedømme. Møtet var lagt til Karasjok for å gi kirke/stat - utvalget innspill fra nord i sin alminnelighet, og fra samisk kirkeliv i særdeleshet. Både innledningene fra lokale representanter for bysentrene, for kjernesamiske områder i innlandet, for kvenene og for de unge og deretter det store engasjement fra fremmøtte bidrog til at det ble tegnet et mangeartet bilde av kirkelivet i landets nordligste fylke. Gjennom kjennskap og samarbeid kan konflikter forebygges, og kirken i nord kunne være mer synlig og aktiv som brobygger i forsoningsarbeidet i et fylke som fram til 1960-årene på alle samfunnsområder førte en politikk med utgangspunkt i behovene til den etnisk norske

del av befolkningen. Den kystsamiske befolkningen var fremdeles på 1960-tallet stort sett usynlig, og bare befolkningen i Indre-Finnmark ble regnet som samer.

Tiltak som bidrar til å gi mennesker muligheten for å gjenvinne tapt kultur skaper grunnlag for en revitalisering av hele samfunn. Det skjer mye positivt og byggende arbeid, som SKR også er blitt kjent med gjennom sin høringsprosess i salme- og liturgiarbeidet.

Sametingets respons på kirke/stat-utvalgets innbydelse til høringen skjedde gjennom et møte mellom utvalget og sametingspresident Sven Roald Nystø. Han ga en klar tilbakemelding på kirkens sentrale plass i det samiske samfunn, og Samisk kirkeråd ble vist stor tillit for valg av strategi for sin virksomhet. En konkret utfordring ble rettet fra SKR's side; nemlig bruken av statens "tospråklighetsmidler" til samiske områder, som bare tilfeldig kommer samiske menigheter til gode. Sametinget og Samisk kirkeråd var også enige i at sametingets representant i Samisk kirkeråd ikke blir anvendt tilfredsstillende. SKR vil henvende seg konkret til Sametingets politiske ledelse om dette forholdet.

Leder i SKR var til stede i Karasjok da det nye sametingsbygget ble åpnet i slutten av oktober. Ved denne anledning var det kontakt med statsråd Sylvia Brustad og statssekretær i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) vedrørende SKR's oppgaver og mangelfulle tilgang på økonomi i forhold til behovene. Samtalen konkluderte med at det ble tillyst et første møte, med muligheter for utvidet samarbeid mellom KRD og KUF for å øke ressursene til samisk kirkeliv.

Nordisk samisk kirkeliv.

Det allerede etablerte samarbeidet gjennom arbeidet med nyoversettelsen av bibelen til nordsamisk er de senere årene blitt utvidet til å gjelde også oversettelsen av Det nye testamentet til lulesamisk. Samarbeidet gir resultater og oppleves positivt.

Også i det sørsamiske området har det, særlig de siste 6-7 årene vært et utstrakt samarbeid både i tilknytning til utgivelse av sørsamisk kirkeblad "Darpies Dierie", og ved kurs og seminarer på ulike nivåer. Målet er økt kunnskap om samisk kultur og bakgrunn, som forutsetning for å forstå det sørsamiske folks forhold til kirke og kristendom. Eksempler er konfirmantleirene og gudstjenesteverkstedene.

Samisk kirkeråd vil peke på behovet for et samisk kirkesamarbeid i de nordiske land, som også etter hvert må omfatte samene i Russland. Deretter er det behov for at samisk kirkeliv over landegrensene koordineres og gis sikrere rammebetingelser. Ved Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Harare 1998 manglet samisk representasjon fra Den finske kirke. Samisk kirkeråd i den svenske og i den norske kirke så etter erfaringene fra Harare nødvendigheten av at samene i Norden stod tydeligere fram internasjonalt som en gruppe. Derfor ble det tatt initiativ til en kontakt med samiske kirkerepresentanter fra den finske kirke. Et møte ble holdt i Enontekiö i Nord-Finland i tilknytning til markeringen av gamle kirke- og markedstradisjoner lagt til Maria budskaps dag. Hensikten med møtet var både å bidra til å støtte opp om gudstjenestefeiring på samisk innenfor Den finske kirke og å drøfte samisk kirkelivs vilkår i Finland. Møtet bestående av finske, svenske og norske samer vedtok å henstille til Oulu biskop om at det blir etablert et samisk kirkeråd i Den finske kirke. Menighet og prest i Enontekiö har invitert til en ny samling i helgen rundt Maria budskaps dag 2001 for ytterligere kontakt og samtale om felles samisk-kirkelige utfordringer.

SKR har behandlet saken om ønsket styrking og koordinering av samisk kirkeliv over grensene, og det har henstilt til de økumeniske organisasjoner om bistand til at de økumeniske perspektiv i nordisk samisk kirkeliv blir ivarettatt.

Arbeidet for å sikre ressurser til samisk kirkeliv.

I tilknytning til de fleste oppgaver og til spørsmålet om hvordan disse best skal kunne løses, har SKR gjennom flere år, men spesielt etter kirkemøtesak 13/97 "Urfolk i den verdensvide kirke med utgangspunkt i samisk kirkeliv" sterkt påpekt behovet for flere stillinger til samisk kirkeliv. Det gjelder stillinger både lokalt og regionalt, men også nasjonalt.

Etter opprettelsen av stillingen som nordsamisk språkkonsulent i 1999, ble forvaltningen av nordsamisk som administrativt språk i kirken sikret nasjonalt. En ser imidlertid at det samme ikke er tilfelle lokalt og regionalt. Fordi det er bruk for samisk kultur- og språkkompetanse utover saksbehandling og administrasjon i tilknytning til rådets arbeid, ser SKR seg tvunget til å bruke språkkonsulenten også som fagsekretær for Nordsamisk salmebokutvalg. Salmebokarbeidet har på grunn av satsingen på

sekretærressurs, hatt svært god framgang de siste to årene. Dette alene viser hvor viktig tilstrekkelige ressurser for å ivareta så vel samisk-kirkelige som administrative oppgaver er for fremgangen i arbeidet.

- Mangel på stillinger på alle nivåer innenfor samisk kirkeliv.

Hittil har det vist seg vanskelig å få forståelse i departementet for samisk kirkelivs store ressursbehov for å tilrettelegge for noenlunde samme tilbud og tjenester for den samiske minoritet som for den norske majoritet. De sentralkirkelige råds administrative ledere stiller spørsmål om det bør satses mer på kontinuerlig og direkte kontakt med politisk ledelse og stortingspolitikere for å sikre økonomien til samisk kirkeliv. For kommende år planlegger SKR og KR å ha et fellesmøte med kirke- undervisnings- og forskningsdepartementet og kommunal-og regionaldepartementet om ressurs situasjonen i samisk kirkeliv.

I dag er samisk kirkeliv svært sårbart i alle ledd.

Et eksempel er at menigheter i Indre-Finnmark, opprettet i 1991 som et "samisk prosti", som selve hoveddistriktet i det såkalte forvaltningsområdet for samisk språk, enda i år 2000 ikke har midler til å gi ut sine menighetsblad i samisk-norske utgaver.

Videre er det verdt å merke seg at det i Norge fortsatt er bare to kateketstillinger med krav til samisk språk- og kulturkompetanse, og at det innenfor samisk kirkeliv ikke er flere enn to personer i diakonstilling.

Som oppfølging av at kirkemøtet i 1997 vedtok en opptrappingsplan for stillinger, har SKR siden 1997 knyttet to av sine hovedsatsingsområder direkte til KR's årlige budsjettforhandlinger, slik at departementet er blitt holdt løpende orientert om behovet for stillinger for å få gjort det mest sentrale av all kirkelig virksomhet:

1. Ansvar for den kirkelige undervisning / dåpsopplæring på morsmålet.
2. Styrking av gudstjenesten : Liturgi- og salmebokarbeidet.

De nevnte felt må ha prioritet. Men i tillegg har arbeid innenfor fagområdene samisk teologi og kristendomsforståelse stått stille siden høsten 1999. Oppgavene er alle av kompetansefremmende art og vesentlige for utviklingen innenfor samisk kirkeliv i den retning som er gitt Samisk kirkeråd i mandatet fra Kirkemøtet 1992.

Styrking av samisk kirkeliv skjer bare ved at det bygges opp innenfra, med samer selv som hovedaktører. Dette skal skje innenfor rammen av Den norske kirke, og i samarbeid med samiske og norske institusjoner.

Det er åpenbart at de mange oppgavene innenfor samisk kirkeliv ikke vil bli løst eller bare på lite tilfredsstillende vis dersom det ikke blir tilført nye stillingsressurser. Noen av stillingene vil sannsynligvis ha karakter av opplæringsstillinger, siden så få med samisk språk- og kulturkompetanse samtidig innehar teologisk og kristendomsfaglig kompetanse. Det er trolig at en slik oppbygging av kompetanse, vil komme til gode også for det arbeidet som etter hvert må resultere i måter og modeller for å formalisere realkompetanse.

Enhetsarbeid og videreutvikling av økumeniske relasjoner

År 2000 har også betydd en intensivering av vår kirkes kontakt med ortodokse kirker. Etter Mellomkirkelig råds syn er en utvidet kontakt med de store ortodokse kirker viktig av to hovedgrunner:

- vi får en mulighet til å drøfte viktige spørsmål som er til diskusjon den økumeniske bevegelse
- vi får anledning til å bidra i et forsoningsperspektiv på Balkan

Foreløpig har Mellomkirkelig råd involvert biskopene i Nord-Hålogaland, Nidaros og Borg i dette arbeidet. Under et delegasjonsbesøk til den russisk ortodokse kirke patriark Alexej i oktober foreslo patriarken at det ble dannet en fast felles arbeidsgruppe for drøfting av ulike spørsmål. Sammen med Kirkens Nødhjelp har vi over tid via en utsending i Beograd vært med å drøfte hvordan den serbisk ortodokse kirke best kan organisere sitt diakonale arbeid. I samarbeid med den norske ambassaden i Sarajevo og Norsk Folkehjelp i Bosnia har Mellomkirkelig råd skaffet tak over hode til den gamle bevaringsverdige kirken i Sarajevo som ble delvis ødelagt under krigen i landet. I november besøkte Borg biskop overhodet for den rumenske ortodokse kirke i Bucuresti på oppdrag fra Mellomkirkelig råd.

I de internasjonale økumeniske organisasjonene har det i år 2000 vært arbeidet mye med spørsmålene rundt identitet, egenart og samarbeid og alle organisasjonene utfordres til å være åpne for endringer. De ortodokse kirkene er utålmodige etter å se endringer i Kirkenes Verdensråds (KV) organisasjon og arbeidsmåte. De lutherske folkekirker i Norden er blant dem som krever et nærmere samarbeid mellom LVF og KV. I dokumentet fra den nordiske konsultasjon i Finland i februar går det fram at de nordiske kirker ønsker å oppprioritere arbeid med kirkerelasjoner i Europa og derfor blir Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) viktigere som arena enn tidligere. Dette fører også til at det stilles nye spørsmål til det nordiske kirkelige samarbeidet og den organisering som er valgt gjennom Nordisk Økumenisk Råd. I vårt eget land har flere mindre karismatiske menigheter tatt opp som nye medlemmer i NKR. Og NKR har selv besluttet å søke nærmere tilknytning til både KEK og KV som kirkeråd. Dette åpner opp for en ny utvikling inn mot de andre norske kirkesamfunn som i dag ikke er medlem av de internasjonale økumeniske organisasjonene. I de nærmeste år vil vi trolig se klare endringer i både struktur og samarbeidsmønstre i alle deler av den økumeniske bevegelse.

En gledelig nyskaping har allerede sett dagens lys. Etter mønster fra ACT- det internasjonale kirkens nødhjelp er det dannet en Ecumenical Advocacy Alliance- en økumenisk allianse for holdningspåvirkning og politisk arbeid særlig overfor de internasjonale institusjoner som FN og dens institusjoner. Dette vil forhåpentligvis medføre et sterkere og tydeligere kirkelig stemme for de fattiges rett og verdighet inn i den offentlige dagsorden på globalt plan.

Den norske kirke har siden LVFs generalforsamling i Hong Kong 1997 hatt ett av toppvervene i organisasjonen ved at Sigrun Møgedal har vært en av visepresidentene og Treasurer. Da hun ble utnevnt til statssekretær måtte hun trekke seg fra dette vervet. Det er grunn til å takke Sigrun Møgedal for mange års betydelig innsats som Dnks representant i styrende organer både i KV og LVF. MKR/AU nominerte Inger Johanne Wremer til å overta plassen etter Møgedal og LVFs Rådsmøte valgte Wremer inn i stillingen som Treasurer etter Møgedal.

Kirken i det flerkulturelle og flerreligiøse Norge

I løpet av året gjennomførte Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn (STL) i samarbeid med Verdikommisjonen prosjektet "Dialog om tro og livssyn i Norge". Representanter for alle tros og livssynssamfunn i Norge med over 1000 medlemmer ble invitert til å delta i dette prosjektet. Av de inviterte var det kun ett trossamfunn som ikke ønsket å delta. Det er utarbeidet en rapport fra dialogprosjektet, men langt viktigere enn rapporten er samtalen mellom mennesker fra ulike trossamfunn som tidligere ikke har samtalt noe særlig sammen. Det kan allikevel være grunn til å trekke frem resultatet av to av gruppesamtalene. En gruppe har, med representanter for kirkene, muslimene, humanistene, buddhister og baha'ier utarbeidet et alternativt forslag til formålsparagraf for skolen, og en

annen gruppe med representanter for de samme har blitt enige om en oversikt over ”smertepunktene” for vår statskirkeordning i forhold til religionsfrihet.

Dnks deltakelse i STL og i dette konkrete dialogprosjektet øker vår forståelse for relasjonen mellom majoritet og minoritet, det utfordrer til å være tydelig kirke samtidig som man arbeider for religionsfrihet og gjensidig respekt, og det har gitt anledning til å påpeke behovet for arbeid med en tydeligere religionspolitikk i Norge.

Vår løpende kontakt med muslimer og jøder gjennom de respektive dialoggruppene har i løpet av året vist at dette er tjenlige redskaper når spesielle situasjoner oppstår. Da saken om omskjæring av kvinner/kjønnslemlestelse av kvinner fikk den store mediaoppmerksomheten, bidro nettopp den tillitsfulle relasjonen som er bygget opp gjennom flere års arbeid, til at man også i denne situasjonen opprettholdt en god og direkte kommunikasjon. Det var på samme tid mulig å ta tydelig avstand til omskjæring av kvinner og å støtte muslimene i forhold til de problemer som dette førte til for den muslimske minoriteten i Norge.

Den type dialoger som vi omtaler i dette avsnittet har ikke et misjonerende sikte. Målsettingen er arbeid for gjensidig respekt, støtte til minoriteter, religionspolitikk og ikke minst en hjelp til hvordan vi som kirke skal takle hverdagen i et tiltagende flerreligiøst samfunn.

Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet

Kirkene i Norge har besluttet at "Tiåret mot vold" skal organiseres som et økumenisk prosjekt under Norges kristne råd. Mellomkirkelig råd og Kirkerådet har bidratt til dette ved å legge til rette for en involverende prosess med kirkesamfunn og kristne organisasjoner for å etablere en bred økumenisk plattform for en norsk deltakelse i det økumeniske tiåret mot vold 2001-2010, initiert av Kirkenes Verdensråd. Gjennom heftet "Møt volden - Kirkelig arbeid mot maktesløsheten", som kom tidlig på året, ble det understreket at mye kirkelig arbeid allerede bekrefter tenkningen bak Tiåret. Det har vært avholdt møter, både i en egen økumenisk basert ressursgruppe og med organisasjonslederne. Disse har forsøkt å identifisere områder hvor kirkelig arbeid mot vold bør forbedres eller styrkes.

Mellomkirkelig råd og Norges Kristne Råd har bedt Komiteen for internasjonale spørsmål KISP om å arbeide videre med etiske og teologiske problemstillinger knyttet til intervensjon og militær utvikling. Etter en omfattende prosess ble heftet "Sikkerhet og sårbarhet" ferdigstilt senhøstes og vil bli utgitt som eget hefte, dessuten oversatt til engelsk som er ressurshefte for "det økumeniske tiåret mot vold".

Regjeringens handlingsplan for menneskerettigheter (St.meld 21 1999-2000) som ble lagt fram i desember 1999, har vært et viktig referansedokument for Mellomkirkelig råds arbeid med menneskerettigheter. Mellomkirkelig råd er involvert i flere av Norges menneskerettighetsdialoger (Kina, Tyrkia og Indonesia), men ønsker også å innta en kritisk posisjon til hva som er den reelle motivasjon og effekt bak disse dialogene. Engasjementet vil også videreføres når Norge nå er medlem i Sikkerhetsrådet.

Mellomkirkelig råd deltar videre i det nasjonale NGO-Forum for menneskerettighetsorganisasjoner. Internasjonalt har rådet vært med å sette religionsfrihetsspørsmålet på dagorden i LVF på en ny måte og var aktiv da Oslokoalisjonen for tros og livssynsfrihet samarbeidet med Kirkenes Verdensråd, Det lutherske verdensforbund og Konferansen av europeiske kirker om å arrangere to seminarer under FNs Menneskerettighets-kommisjons møte i Genève i april.

Arbeidet for å bidra gjennom det kirkelige nettverket til fred og forsoning i flere internasjonale konflikter har fått nye muligheter gjennom etableringen av "Felles-kirkelig plattform for internasjonalt samarbeid om fred og forsoning" som Mellomkirkelig råd, Norges kristne råd, Kirkens Nødhjelp, Caritas og Norsk Misjonsråd står bak.

Dialogen med Romanifolkets Landsforening (RFL) har i 2000 vært både givende og krevende. Gjennom et samarbeid med De internasjonale kirkemusikkfestspillene i Kristiansand, bidro Kirkerådet og Mellomkirkelig råd til at formidlingen av romanifolkets kultur ble vellykket, både gjennom seminar, gudstjeneste og konsert. Enkelte motsetninger mellom ulike grupper av taterne har vært en utfordring, men vedtaket på årets Kirkemøtet vil med all sannsynlighet skape større indre samhold. Det er viktig at vedtaket på Kirkemøtet ikke betyr at Den norske kirke er "ferdig med saken", men snarere kan arbeide i forhold til andre kirker i andre land og norske myndigheter for at romanifolkets verdighet kan bekreftes, også gjennom en form for kollektiv oppreisning.

Kirkerådet og Mellomkirkelig råd har gitt innspill i forkant av fremleggelsen av den første norske Stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter (St.meld 15 (2000-2001)).

Mellomkirkelig råd har i lengre tid arbeidet for en reform av norsk flyktninge- og asylpolitikk. Derfor har vi også støttet opprettelsen av Utlendingsnemnda, som skal fungere som en første klageinstans på vedtak fattet i Utlendingsdirektoratet. Mellomkirkelig råd samarbeidet med alle bispedømmene, Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp om å presentere en liste med kompetente personer til Kommunal- og regionaldepartementet. Sammen med de store humanitære organisasjonene, og koordinert av NOAS, bidro Mellomkirkelig råd til å lette adgangen til personlig fram møte for nemnda. Målet med nemnda er en rask klagebehandling som sikrer asylsøkerens rettssikkerhet.

Forbruk og rettferd

Mellomkirkelig råd ble invitert av Kirkenes Verdensråd til å delta i det økumeniske team som fulgte FNs Spesialsesjon for sosial utvikling/ "Geneve 2000" på nært hold. Denne forberedelsen var det naturlig å gjøre gjennom det norske fagmiljø rådet er deltaker i, særlig Forum for Utvikling og Miljø. Gjennom en arbeidsgruppe innenfor ForUM deltok Mellomkirkelig råd i seminarer og møter med den politiske ledelsen i Utenriksdepartementet om hvordan en skal evaluere resultatene etter Toppmøtet i 1995

Som en del av dette engasjementet og som en oppfølging av Jubilee 2000 generelt og et kritisk brev til den norske regjering spesielt møtte blant annet Bispemøtets preses og Kirkerådets leder statsråden til en drøfting av gjeldsspørsmålet.

Utfordringen fra Kirkenes Verdensråd er nå å følge opp det relativt positive utfallet av denne spesialsesjonen, gjennom å bidra i FNs konferanse om "Financing for development" i 2001. Deltakelse i dette arbeidet er gitt prioritet i rådets planer for 2001.

Det omfattende engasjement Mellomkirkelig råd har hatt på denne arena egner seg ikke alltid like godt til informasjonsvirksomhet og henvendelser til menighetene. Det er derfor en spesiell utfordring å skape forståelse for at den norske kirke både må ha en spisskompetanse på dette feltet som kan arbeide inn mot fagmiljøer og beslutningstakere og samtidig løfter fram i opinionen i og utenfor kirken de helt grunnleggende menneskelige verdier som står på spill i spørsmålet om gjeldslette, rettferdig handel og økonomisk rettferdighet for verdens fattige.

Rettferdighetsdimensjonen er også viktig i internasjonale miljøspørsmål, slik det ble understreket i punktet "klima" i Forbruk og rettferd fra Kirkemøtet 1996. Det er beregnet at fattige land generelt vil rammes to ganger så hardt som rike land som følge av klimaforandringer. For noen av de mest utsatte landene vil skadevirkningene være enda større. Norges ansvar for å bidra både nasjonalt og internasjonalt til å finne løsninger på miljøutfordringene, ble understreket i et brev fra KISP til norske myndigheter i forkant av miljøforhandlingene i Haag i november.

Etisk handel i Norge

Initiativ for Etisk Handel er en videreføring av arbeidet som startet med "Forbruk og rettferd. Tiltaket er initiert av Kirkens Nødhjelp, og Kirkemøtet 2000 uttrykte glede over og støtte til Kirkens Nødhjelp og de andre medlemsorganisasjonenes initiativ. Etisk handel initiativet er et samarbeid mellom handelsbedrifter, fagforeninger, næringsorganisasjoner/arbeidsgiver-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Målsettingen med samarbeidet er å legge til rette for at norsk import fra lav- og mellominntektsland bidrar med sunn sosial og økonomisk politikk i disse landene. Det er en målsetting å sikre at alle de varene daglivarebransjen fører, tilfredsstillende visse standarder. Disse standardene bygger på internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Kirkemøtet oppfordret ulike adressater om å følge opp Etisk handel initiativet, menighetene ble bl.a. oppfordret til å arbeide for større bevisstgjøring av forbrukerne når det gjelder å etterspørre varer som tilfredsstillende de standardkrav som ligger i Initiativ for Etisk Handel. Videre ble Kirkerådet bedt om å tilrettelegge senere Kirkemøter i tråd med den etiske handels hovedprinsipper.

Kvinnespørsmål og likestilling

Feltet kvinnespørsmål og likestilling har ved avslutningen av Det økumeniske tiåret og Kirkemøtets behandling i 1999 av strategiplanen for videreføring av virksomheten lagt en fase bak seg og gått inn i en prosess med å følge opp Kirkemøtets nye vedtak og prioriteringer. Denne omstillingsfasen har falt sammen med at den ordinære innsatsen på feltet er blitt betraktelig redusert. Årsaken har vært redusert innsats fra sekretariatets side på grunn av en studiepermisjon og reduserte muligheter for innsats og møtevirksomhet som skyldes den generelt vanskelige økonomiske situasjonen i Kirkerådet. Nemnd for kvinnespørsmål og likestilling har kun hatt mulighet til å avholde ett møte dette året. Ei arbeidsgruppe som var nedsatt for å følge opp den delen av Kirkemøtets vedtak fra 1999 som gjaldt pkt. V om et likeverdige og likestilt fellesskap, har beklageligvis ikke hatt anledning til å møtes.

Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep

Kirkerådet sitter i styret for Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep (tidligere Kirkelig Ressurssenter for Mishandlede kvinner) og tildeler midler til senteret fra OVF. Ressurssenter, er kirkens eget nasjonale kompetansesenter for mishandlings- og overgrepssproblematikk. De siste årene har overgrep i kristne miljøer vært satt på dagsorden både i kirken og samfunnet. Det er viktig å møte erkjennelsen av at dette skjer med kunnskap og kompetansebygging også innad i kirken. Arbeidet på Ressurssenteret skjer som et unikt nybrottsarbeid der det spesielt arbeides med overgrepss- og mishandlingsproblematikk i kristelig kontekst. For uten å være et kompetansested er Ressurssenteret et møte og samtalested for kvinner med overgrepss og mishandlingserfaring. Senteret har ca 100 nye henvendelser fra kvinner hvert år. Antall nye henvendelser i 2000 er 106. Kvinnene fordeler seg på landsbasis med ca 60 % fra Østlandet, og 40 % fra landet for øvrig.

Ressurssenterets arbeid har hatt kvinner som sin målgruppe. Kirkerådet erfarer at seksuelle overgrep mot gutter også er en aktuell problematikk som kirken må forholde seg til. Kirkemøtet har vedtatt at det må fokuseres på seksuelle overgrep mot gutter. Kirkerådet har som en oppfølging av dette bedt Ressurssenteret om å utarbeide en betenkning som viser omfanget av overgrepssproblematikken, og å komme med forslag til hvordan man fra kirkelig hold kan komme dette problemet i møte. Kirkerådet har også bedt at det vurderes i hvilken grad Ressurssenterets mandat kan utvides til også å omfatte menn.

Spørsmålet om likestillingslovens § 2 som unntar indre forhold i trossamfunn fra lovens virkeområde har blitt fokusert i og med at Kirkerådet har vært høringsinstans for "Forslag til endringer i likestillingsloven". I sin høringsuttalelse støttet Kirkerådet forslaget om at offentlige myndigheter og arbeidsgivere skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling. Det ble videre presisert at Den norske kirke har en bevisst strategi for likestilling som samsvarer med likestillingsloven. Det heter blant i Tilsettingsreglementet at "Kvinner og menn har lik adgang til tilsetning som prest". Samtidig er det viktig at Den norske kirke respekteres som trossamfunn på linje med andre kirker og livssynssamfunn i vårt land. Kirkerådet uttalte derfor at det vil være prinsipielt betenkelig dersom vår kirke skulle behandles på en annen måte enn andre trossamfunn. På denne bakgrunn gikk Kirkerådet imot endring av § 2 første ledd i loven.

Den argumentasjonsanalysen av stortingsdebatten på 1930-tallet om kvinnelige prester som foreligger som et resultat av studiepermisjonen i sekretariatet, vil være tilgjengelig som et ressursmateriale som kan gi historisk bakgrunn blant annet når det gjelder kvinnesyn og forholdet mellom stat og kirke.

Diakoni

1. Prosjektorientert diakonal satsing

Det har vært lite spillerom sentralt for tiltak vedrørende Prosjektorientert diakonal satsing dette året på grunn av økonomien. Imidlertid ble det satt i gang et arbeid med kirkeårets tekster ut fra en diakonal vinkel. Men også dette tiltaket stoppet opp bl.a. på grunn av for trange økonomiske rammer. Det er nå engasjert nye personer på den saken.

Plan for diakoni har dette året fått sin tillempling til samisk kultur og kirkeliv. "Grunnlagstenkning om samisk diakoni" ble ferdigstilt, oversatt til nordsamisk og sendt til en rekke aktuelle instanser.

Livsvern

Som en oppfølging av Kirkemøtets fokus på Eutanasi/aktiv dødshjelp i 1999 ble det i juni arrangert en konsultasjon om eutanasi. Denne skulle i første rekke legge grunnlaget for en strategi for samtale og kommunikasjon omkring disse spørsmålene slik som Kirkemøtet hadde bedt om. En viktig samarbeidspartner i dette var FLM (For Livsrett og Menneskeverd). Når det gjelder abort har Kirkerådet avgitt høringsuttalelse vedrørende ny forskrift til gjennomføring av Abortloven. Her ble blant annet fosterets rett til liv understreket. Uttalelsen ble også oversendt Kristelig Folkepartis stortingsgruppe som går inn for at rettsvern for fosteret skal nedfelles i Grunnloven.

Kirkens Familievern

Kirkemøtet drøftet situasjonen for Kirkens Familievern (KF) og understreket nødvendigheten av å ha et godt utbygget familievern. Det eksisterer i dag 29 kirkelige familievernkontorer rundt i landet. Dette er private enheter som arbeider innenfor offentlig sektor med en eller annen organisatorisk tilknytning til kirken, ofte som kirkelige stiftelser. Kirkens Familievern er en paraply- og interesseorganisasjon for de lokale familievernkontorene. KF ivaretar bl.a kompetanseutvikling og videreutdanning for de ansatte. De siste årene har KF arbeidet for lovfesting av familievernet. Dette arbeidet er nå slutført. De lokale kontorenes økonomi er regulert gjennom driftsavtaler med fylkeskommunen. Barne- og familiedepartementet har imidlertid varslet at det offentlige i større grad vil ta ansvaret for en mer systematisk faglig utvikling av alle familievernkontorer, også de kirkelige. Ved at interesseorganisasjonenes rolle er endret, vil en omprioritere de midler som er gitt som driftstilskudd til etablering av felles kompetansetiltak for familievernet. Dette medfører at 2001 blir et nedtrappingsår for tilskudd til KF, og at den kan falle helt bort i 2002. Omorganiseringen av familievernet og de økonomiske konsekvensene dette medfører, reiser spørsmålet om Den norske kirke bør ta et større ansvar for KF. For å holde oppe kirkens diakonale engasjement i familievernet, ser Kirkemøtet det som viktig at Kirkens Familievern blir videreført som interesseorganisasjonens for kirkens familievernkontorer. Kirkemøtet ber det offentlige opprettholde den økonomiske støtten til KF. Videre har KM bedt Kirkerådet utrede de økonomiske konsekvensene for kirken lokalt, regionalt og sentralt for å opprettholde KF som organisasjon. (KM 14/00)

Mennesker med psykisk utviklingshemming

Etter åtte års satsing på dette området ble det fremlagt en rapport for Kirkemøtet 2000. Denne munnet ut i en rekke anbefalinger til alle nivåer i kirken, og disse vil bli fulgt opp i tiden som kommer.

Med bakgrunn i rapporten ble det bl.a. anbefalt å arbeide for opprettelse av nye stillinger som integreringskonsulenter i bispedømmene, vider ble behovet for kompetansefremmende tiltak understreket.

Samtaler med ledere innen institusjonsdiakonien

Samtalene er kommet i stand som følge av et behov for å vite mer om hverandre, inspirere hverandre og i større grad også samarbeide mot felles mål. Ledere innen institusjonsdiakonien har dessuten gitt uttrykk for et behov for mer å bli tatt på alvor som likeverdige samarbeidspartner med sin særlige kompetanse innen den spesialiserte diakoni.

Helse/kirke

Kirkerådet har tre år vært inne i et samarbeidsprosjekt sammen med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Institutt for sjelesorg på Modum. Målsettingen har vært å kartlegge områder der helsevesenet og kirken med fordel kunne samhandle i å utvikle helsetilbud innen nasjonale satsingsområder. En første rapport er blitt overlevert helseministeren. Den videre oppfølging er avhengig av økonomiske midler.

2. Funksjonshemmede i kirken

Holdningsskapende arbeid

Det har også i år vært arbeidet med holdningsskapende arbeid for å synliggjøre og styrke arbeidet for likebehandling og tilrettelegging for funksjonshemmede i kirken. Innad i Kirkerådet oppleves det nå at feltet blir tatt på alvor og at de fleste fagkonsulentene er mye mer oppmerksomme på problemstillinger innen sine egne arbeidsfelt som gjelder funksjonshemmede. Samarbeidet med enkelte andre fagkonsulenter er blitt utvidet. Dette er en positiv utvikling.

Videre har det vært en aktiv deltakelse og synliggjøring på noen av Kirkerådets egne arrangementer som Dåpsopplæringskonsultasjonen og ved besøk fra USA.

Utad har kontakten med utdanningsinstitusjoner som utdanner kirkelig personell vært viktig. Det ble arrangert en konferanse med tema "Kirkelig utdanning for alle" for å motivere til å følge regjeringens handlingsplan. Deltakelsen var relativt høy og tilbakemeldingene fra deltakerne var god. Det ble samtidig understreket at det var behov for at Kirkerådet fulgte opp dette samarbeidet. Det har vært avholdt forelesninger om temaet på to institusjoner også i år, i begge tilfeller var det positive tilbakemeldinger fra studentene. Det må arbeides mer for å få dette inn på timeplanene i høyere utdanning.

Kontakt med bispedømmene

Også på dette området av arbeidsfeltet har det skjedd positive ting i året som har gått. Fagkonsulenten ble invitert til å være med på Stiftsdagene i Møre bispedømme i mai d.å. Hovedforedraget for fellessamlingen til diakonikonsulentene og undervisningskonsulentene handlet om funksjonshemmede i kirken. Det var en lydhør og aktiv deltakende forsamling å snakke til, og et veldig viktig møtepunkt inn på lokalmenighetsnivå. Det ble også holdt et andaktslignende innlegg på avslutningssamlingen for alle de ansatte i bispedømmet om temaet med tittelen "Å være pilegrim med kropp og sjel". Også dette innlegget ga god respons fra tilhørerne.

Det ble også foretatt en reise til indre Finnmark prosti. Sammen med Morten Svendsen (Integreringsprest i Oslo bispedømme – arbeider med mennesker med psykisk utviklingshemning.) hadde fagkonsulenten et informasjonsmøte med ansatte i Karasjok og Kautokeino menighet. Trolig ble dette et lærerikt møte for begge parter. Også her ble det gitt uttrykk for viktigheten av at Kirkerådet fulgte opp dette med videre kontakt.

Regjeringens handlingsplan: Det har også i 2000 vært arbeidet aktivt sammen med Nasjonal gruppe for funksjonshemmede med å følge opp punkt 3.5.2.13 "Dåps- komfirmasjonsopplæringsmaterieil for døve, blinde og svaksynte barn og unge." I regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede. Kirkerådet representert ved direktør og fagkonsulent sammen med Nasjonal gruppe for funksjonshemmede hadde i løpet av året et møte med leder av stortingets sosialkomite John I. Alvheim og et møte med ledelsen av Kirkeavdelingen i KUF om denne saken. Døvekirken fikk etter dette noen ekstra bevilgninger. Det er et positivt skritt videre, men ikke nok. Denne saken mangler fortsatt økonomisk dekning fra departementets side.

Praktisk tilrettelegging / Utarbeiding av informasjonsmaterieil: Kirkerådet utga i 2000 et hefte med tittelen: "Planleggeren – Å tilrettelegge arrangementer for fysisk funksjonshemmede". Det er også i samarbeid mellom Verbum og Kirkerådet utgitt en bok med tittelen: "En kirke for alle – Funksjonshemmede i kirken". Det kan også nevnes at fagkonsulenten har skrevet en artikkel om hvordan man

kan legge til rette undervisning av funksjonshemmede barn og unge i kirken, som er utgitt i en bok fra IKO med tittelen: "Himmel over livet – Forkynnelse for barn i en ny tid". Kirkerådet håper at disse utgivelsene skal være med på å skape bevisstgjøring og handling på dette feltet i Den norske kirke.

Kirke – samfunn

1. Nettverk for miljøengasjement nasjonalt og internasjonalt

Det er i løpet av året etablert "Nettverk for miljø og rettferd" med egen arbeidsutvalg for nettverket. Nettverket har utviklet og driver sine egne internett-sider under domene "kirken.no" (www.kirken.no/miljo). Disse nettsidene er blitt et meget viktig verktøy for informasjon, inspirasjon og erfaringsutveksling. Sidene har en meget god standard i forhold til type stoff/ filer som er lagt ut og oppdaterings-intervallene.

Nettverket gjennomførte i mars sitt første inspirasjonsseminar under tittel "Tror på skillingen, trøster seg til Gud" med over 50 deltakere, og med bl.a. Odd Bondevik og Kurt Oddekalv som deltakere. Også dette seminaret ble vurdert som veldig viktig for å skape et felles perspektiv og ny giv for "ildsjeler" i lokalmenighetene.

De sentralkirkelige råd er representert i enabling-team for ECEN (European Christian Environmental Network), et samarbeid om miljøspørsmål blant kirker i Europa.

Dette arbeidet vurderes som viktig i et internasjonalt perspektiv, men kan være vanskelig da forutsetningen og den aktuelle agendaen kan være svært forskjellig i medlemslandene.

"Prosjekt kirkeoppvarming"

Kirkerådet har ledet dette samarbeidsprosjektet i 2000, som gjennomføres sammen med Riksantikvaren, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Kirkekonsulenten. I Norge finnes det ca. 1900 kirkebygg. Disse bygningene representerer på flere måter uerstattelige verdier i det norske samfunn, og står samtidig i skjæringspunktet av forskjellige og til dels motstridende interesser. Ikke minst når det gjelder spørsmål knyttet til inn klima.

Med utgangspunkt i menigheten i soknet er kirken et bruksrom og møtested ved alle gudstjenstelige handlinger. Samtidig er kirkerommet arbeidsplass for flere yrkesgrupper.

Dette resulterer i krav om et akseptabelt inn klima for de mennesker som oppholder seg der, ikke minst når det gjelder temperatur.

Samtidig er kirkerommet ofte et sted med uerstattelige kulturhistoriske verdier i form av kirkekunst, inventar, orgel og bygning.

"Varme" kirker med relativ lav luftfuktighet representerer en trussel mot disse verdiene. Dette problemet har vokst parallelt med installasjon av elektriske varmekilder i de fleste kirkene i første del av vårt århundre. På denne måten kan brukerinteresser og bevaringsinteresser fort komme på kollisjonskurs med hverandre. Unødvendig oppvarming fører også til uforholdsmessig høy energibruk, noe som er uforsvarlig ut ifra miljøhensyn. Det vi vet om globale klimaproblemer har ført til internasjonale klimaavtaler som krever av alle å være meget energibevisst. Kirkemøtet har gjennom sin behandling av saken om "Forbruk og rettferd" i 1996 oppfordret alle menigheter til å være bevisst i slike miljøspørsmål.

Kirkens økonomiske situasjon mange steder i Norge tilsier dessuten at de ansvarlige fellelråd er nødt til å være svært kostnadsbevisst, og energikostnadene ved kirkeoppvarming er **store** utgiftsposter på det lokale kirkebudsjetten.

Disse forskjellige hensyn til bruker, bevaring, økologi og økonomi krever en felles innsats og en samtenkning av forskjellige aktører om miljøriktig og energieffektiv kirkeoppvarming i Norge.

Derfor ønsker Riksantikvaren, Kirkerådet, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, og Kirkekonsulenten gjennom flerårig samarbeid i prosjektet "Kirkeoppvarming- miljøriktig og energieffektiv" å samarbeide om disse spørsmål.

Med utgangspunkt i den ovennevnte utfordringen er prosjektets hovedmålsetting:

- Samle og utvikle kunnskap om miljøriktig og energieffektiv oppvarming i norske kirker, som tar hensyn til kirkens brukere, inventar/ kirkekunst, bygning og det ytre miljø.
- Tilgjengeliggjøre kunnskapen og etablere finanseringsordninger som bidrar til riktig rehabilitering av oppvarmingsystemer.

Sentral i dette året var en kartlegging/spørreundersøkelse for alle landets kirkebygg, som er grunnlag for det videre arbeid. Det ble utarbeidet et spørreskjema, som ble sendt ut til alle kirkelige fellesråd. Det er til nå kommet inn opplysninger vedr. mer enn 850 kirker. Dette er en unik database som gjør det mulig å undersøke mange relevante spørsmål, som kan danne grunnlaget for det videre arbeidet. Dataene bearbeides i øyeblikket statistisk. Dessuten er det etablert et første nettverk for 6 kirkelige fellesråd i Borg som med støtte fra NVE-byggoperatør systematisk arbeider med spørsmål relatert til inn klima og bruk av deres kirkebygg. Mange tilbakemeldinger av kirkeverger i Norge bekrefter at dette er et tema som er svært aktuelt og mange uttrykker glede for et nasjonalt samarbeid om disse spørsmål.

Prosjekt "Kirke og miljø 2000"

Kirkerådet fikk i mars 2000 tildelt kr. 85.000 fra Miljøverndepartementet til utprøving av et svensk modell for miljøsertifisering av menigheter. Miljøsertifisering er en arbeidsmetode som skal sikre at en virksomhet (for eksempel bedrifter, skoler, foreninger, osv.) har på en systematisk måte tenkt gjennom hvilke følger deres virksomhet har for miljøet rundt seg, og at man har satt opp en plan for en mer og mer miljøvennlig drift av virksomheten.

Det er utarbeidet standarder for mange forskjellige virksomheter både på nasjonalt, europeisk og internasjonalt nivå (for eksempel "fyrtårn"-bedrifter og -skoler, ISO 14001 og EMAS).

Tanker er at en uavhengig instans godkjenner dette arbeidet og utsteder en sertifikat.

Den svenske kirke har utviklet et modell for miljøsertifisering av menigheter, som skal sikre at dette tema blir tatt hensyn til både i menighetens forkynnelse (for eksempel gudstjeneste, konfirmantarbeid) og daglig drift (for eksempel kontordrift, avfallshåndtering, transport til forskjellige arrangementer, osv.).

Det ble etablert en arbeidsgruppe med bl.a. deltakere fra Miljøheimevernet i Stavanger. 7 menigheter ønsket å være med på utprøving av det svenske materialet og i oktober 2000 ble det gjennomført et oppstartsseminar i Bergen med representanter fra disse menighetene, Miljøheimevernet i Stavanger og lederen for dette arbeidet i Sverige. Seminaret ble vurdert som veldig nyttig fra deltakerens side. Frem til evalueringsmøte i mars 2001 forgår kontakten via internett/ mail. Dette arbeidet vurderes som svært viktig i sammenheng med å finne strukturer for en fremtidsrettet helhetlig tenkning i norske menigheters miljøengasjement.

Informasjon og kommunikasjon

1. Internett

Internett vil bli et stadig mer tjenlig redskap i kirkens kommunikasjon med sine medlemmer og i den interne kontakten med kirkens medarbeidere i arbeidet med hjelpe dem med å presentere kirkens budskap i det offentlige rom. Den norske kirkes nettsted www.kirken.no klarer bare i begrenset grad å leve opp til dette som følge av begrensede ressurser. Det har ennå ikke lyktes å få opprettet noen egen stilling som webredaktør over statsbudsjettet, men oppgaven må ivaretas av en av informasjonsavdelingens medarbeidere. Og midlene til drift og videreutvikling av nettstedet er meget begrenset.

Nettstedet inneholder menighetsopplysninger fra Årbok for Den norske kirke i en søkbar database, og her ligger også pressemeldinger, en informasjonsbase om aktuelle saker i kirken og vedtaksprotokoller fra kirkemøter, bispemøter osv. Mest mulig aktuelt stoff blir gjort tilgjengelig så snart som mulig. I 2000 ble det ferdigutviklet egne moduler for oppdatering av stoff fra bispedømmene, og det ble inngått avtaler med alle bispedømmer og lagt til rette for at de selv kan legge ut stoff på sine egne bispedømmesider. På slutten av året kom det første bispedømme ut med sine egne sider, og flere andre vil komme etter med det første. Det ble planlagt videooverføring fra Kirkemøtet 2000 slik at publikum hadde mulighet for å følge en del av forhandlingene, men dette ble ikke gjennomført fordi det ikke lot seg forsvare økonomisk.

2. Pressetjeneste

Gjennom pressemeldinger og pressetjeneste og overfor mediene er det forsøkt fokusert på en rekke saker, prosjekter og begivenheter i kirkens liv overfor offentligheten. I denne sammenheng er det stadig ønskelig med et sterkere mediefokus på saker som har med kirkens sentrale budskap å gjøre. En slik fokusering er avhengig av at slike saker også preger dagsorden i de kirkelige organer og at kirkens ledere greier å kommunisere dette på en interessant måte. For å bidra til dette var det lagt opp til en fortsettelse av opplegget med medietreningskurs for valgte ledere og daglige ledere i de sentralkirkelige rådene, men dette ble ikke gjennomført.

3. Produksjoner

Produksjon av Årbok for Den norske kirke, meldingsbladet Kirkeaktuelt, veilednings- og gudstjenestemateriell til menighetene legger beslag på en for stor del av informasjonstjenestens virksomhet i forhold til mer utadrettet faglig virksomhet og rådgivning. Årboka forsvarer fortsatt sin posisjon som samlende informasjonskilde for kirkelige ansatte og rådsmedlemmer når det gjelder faktainformasjon av håndbokkarakter. Og gjennom ordningen med fulldistribusjon av meldingsbladet Kirkeaktuelt til alle menighetsrådsmedlemmer må vi kunne si at vi har lyktes med å få til en bedre kanal for informasjon om spørsmål på dagsorden i de sentralkirkelige organer ut til kirken lokalt. Fortsatt dekker menighetsrådene merutgiftene til denne distribusjonen ved abonnementsbetaling, og tar vi som et tegn på at det er behov for bladet.